

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

3^E JAARGANG

WOENSDAG 20 FEBRUARI 1918

No. 112

INHOUD

	Blz.
SURINAME door D. Fock.....	153
De Petroleum-Industrie in 1917	155
Het Verkeer op de Binnenwateren in Engeland.....	159
Dekking van Oorlogsrisico in de Levensverzekering door Dr. A. O. Holwerda	160
AANTEKENINGEN:	
De Brusselsche suikerconventie	162
De Fransch-Zwitsersche economische overeenkomst	162
Bank van Frankrijk.....	162
Emissies in Engeland	162
INGEZONDEN STUKKEN:	
Minister Treub's Monopolisatieplan der Levensverze- kering door J. J. M. H. Nijst.....	162
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.....	164
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED	165
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	165—174
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: Mr. G. W. J. Bruins.

WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

Secretaris-Redacteur: G. E. Huffnagel.

Secretariaat: Piëter de Hooghweg 122, Rotterdam.
Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: Economisch Instituut.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p.
in Nederland f 12,—. Buitenland en Koloniën f 14,—
per jaar. Losse nummers 30 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het
weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande
ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos,
voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonne-
ment volgens tarief. Administratie van abonnementen
en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-
Maatschappij, Rotterdam, 's-Gravenhage.

18 FEBRUARI 1918.

De aanvankelijke verruiming van de geldmarkt, na afloop van den eersten stortingstermijn op de nieuwe staatsleening, heeft geen verderen voortgang gemaakt, integendeel de stemming was de afgelopen week eerder weer vaster. Blijkbaar heeft de bekendmaking van het totaalbedrag der stortingen, waaruit te zien was, dat behalve wat door converteering werd gestort, nog betrekkelijk weinig nieuw geld binnenkwam, geldgevers aanleiding gegeven, meer terughoudend te worden. De prolongatiekoers liep dan ook weder op, zoodat in het midden der week 4½ en 5 pCt. genoteerd werd. Bij minder dringende vraag liep de koers daarna weder iets terug, slot 4¼ pCt.

Ook particulier disconto noteerde iets hooger. Door-
eengenomen moest 3¼ à 3½ pCt. bewilligd worden.

Volgens bekendmaking van den Minister van Financiën is het bedrag van de contante stortingen in de afgelopen week gekomen op f 263.609.500, zoodat nu het grootste gedeelte van de leening is binnengekomen.

* * *

De sterke stijging van den Marken- en Kronenkoers in de eerste dagen der week, waarvan in het vorige nummer nog melding gemaakt kon worden, is wederom slechts voorbijgaand geweest. Een oogenblik werd voor Marken 46.50 en voor Kronen 31.50 betaald. Maar bij het bekend worden der nadere bijzonderheden van het vredesverdrag met de Oekraïne en van de meeningen, welke men in Duitschland heeft over de zonderlinge verklaring van oorlogsbeëindiging van de overige Russische afgevaardigden, ontstond al spoedig de overtuiging, dat de toestand in het Oosten nog verre van rooskleurig is en de sterk opgezwepte koersen liepen weder even snel terug. Vooral heden was het aanbod overwegend. Noteering 42.45 en 28.—.

SURINAME.

“ Een gerucht, waarvan later gebleken is, dat het niet juist was, heeft in den laatsten tijd de bijzondere aandacht op onze kolonie Suriname gevestigd. Er zou door Noord-Amerika een belangrijk bod gedaan zijn om de kolonie Suriname van ons te koopen. Mocht voor sommigen de groote geldsom, die als koopsom genoemd werd, iets aantrekkelijks hebben gehad, algemeen gevoelde men toch, dat van verkoop van onze kolonie geen sprake kon noch mocht zijn. Nederland moet zelf voor zijne koloniën zorgen en is daartoe ook in staat. Nederland heeft verplichtingen jegens zijn koloniën en jegens de koloniale bevolkingen, en moet die verplichtingen nakomen. Men kan zich van die verplichtingen ten aanzien van een der koloniën niet afmaken door voor een som gelds die kolonie met haar bevolking aan een andere Mogendheid over te doen. Nederland heeft het recht niet tot zulk een handel. Maar uit den aard der zaak heeft men zich nu nog te meer de vraag gesteld, wat wij voor Suriname kunnen doen om de kolonie tot welvaart te brengen.

Wij zijn op den goeden weg, indien althans juist is, wat verteld wordt, dat er namelijk kapitaal bijeen zou zijn, om een landbouwcredietbank voor Suriname op te richten. De groote moeilijkheid is altijd geweest, dat het zoo velen der landbouwondernemers in de kolonie aan werkkapitaal ontbrak, en dat het hun niet mogelijk was eenig crediet te krijgen. Men heeft nu eenmaal kapitaal noodig om landbouw te drijven, en landbouwondernemers, die alle inkomsten van hun onderneming noodig hebben om voort te leven en die bij den minsten tegenspoed niet verder kunnen, zijn niet in staat om het hoofd goed boven water te houden, en komen in ieder geval niet vooruit; zij hebben

de middelen niet om te werken, zooals gewerkt moet worden en doen daardoor alles gebrekkig.

Daar het particulier kapitaal zich niet beschikbaar stelde, heeft in 1906 het Gouvernement voor de bacovencultuur fondsen gegeven en bepaalde bedragen voor aanleg en onderhoud der bacovenvelden in voorschot verstrekt. Dit is later, toen het niet ging, zooals men gehoopt had, sterk veroordeeld; het verstreken van voorschotten aan landbouwondernemers lag niet op den weg van het Gouvernement, zooals men zeide. Maar men heeft bij die critiek over het hoofd gezien, dat het Gouvernement wel verplicht was te helpen, omdat anders voor de cultuur geen geld te krijgen was. Het is wel ongelukkig, dat het Gouvernement niet heeft doorgezet, toen in 1910 de Gros-Michelbacoven door ziekte waren aangetast, en er uit Suriname werd voorgesteld in overeenstemming met de United Fruit Company, die de vruchten kocht, om een voor de ziekte immune soort, de Congo-bacoven te planten met tusschenplanting van Liberia koffie. Hoe dit zij, gedane zaken nemen geen keer, het heeft geen nut nu verder in beschouwingen te treden over hetgeen had kunnen en over hetgeen had moeten zijn gedaan; wij hebben ons nu af te vragen wat in de toekomst kan en moet worden gedaan.

Had het particulier kapitaal zich blijvend teruggetrokken of ware het slechts bereid geweest om in Suriname te werken, wanneer het Gouvernement zijn aandeel gaf, dan zou het Gouvernement ook nu weder niet hebben mogen achterblijven. In 1912 is er een voorstel geweest om een bank op te richten, waarin het Gouvernement een derde deel van het kapitaal zou geven en over het overige kapitaal een bepaalde rente zou garanderen, maar de Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft geweigerd dat voorstel te aanvaarden, omdat de op te richten bank groote vrijheid behield en het daardoor niet gewaarborgd was, dat de bank zou werken voor het doel, waarvoor het Gouvernement in de zaak wilde deelen; men had niet de zekerheid, dat werkelijk op goede voorwaarden aan de landbouw-ondernemers voorschotten zouden worden verstrekt. Het Gouvernement heeft sedert die mislukte poging niet weder opnieuw beproefd tot de oprichting van een bank met Gouvernementssteun te komen. Maar wij mogen er ons dan nu over verheugen, dat de particulieren niet hebben stil gezeten, en dat men eindelijk tot de oprichting van een landbouwcredietinstelling zal kunnen komen zonder dat geldelijke hulp van het Gouvernement noodig zal zijn. Zonder twijfel, vooral daarginds in Suriname, zal een zuiver particuliere instelling veel beter werken dan een instelling, waarin het Gouvernement deel zou hebben; de Surinamers zouden geneigd zijn aan zulk een bank onge-rechtvaardigde eischen te stellen.

Het schijnt, dat er nog een moeilijkheid valt op te lossen. De Surinaamsche Bank zal in het kapitaal der nieuwe credietinstelling deelnemen; bij het nieuwe octrooi, dat aan de Surinaamsche Bank met het oog op de uitgifte van de bankbiljetten moet worden gegeven, wordt voorgesteld, dat de Surinaamsche Bank tot die deelneming bevoegd zal zijn, en de Koloniale Staten maken, naar verluidt, daarover bezwaren. Is dit werkelijk het geval, dan moge de Minister van Koloniën spoedig ingrijpen en zoo noodig een Koninklijk besluit uitlokken tot vaststelling van het octrooi met de gewenschte bevoegdverklaring.

En in het algemeen bevordere het Gouvernement de totstandkoming en den arbeid van de credietinstelling zooveel als dit mogelijk zal zijn. De groote behoefte aan een goed landbouwcrediet maakt het noodzakelijk, dat de mannen, die met eigen financiële krachten zonder eenige financiële hulp van het Gouvernement de zaak opzetten, goede medewerking vinden; zij hebben daarbij aanspraak op waardeering voor hun initiatief.

De landbouwcredietbank zal in Suriname voor verschillende cultures met succes kunnen werkzaam zijn.

Acht zij het beter de suiker-cultuur met het oog op de groote werkkapitalen, die daarvoor worden vereischt, voorloopig te laten rusten, cacao en koffie, waarvoor niet die groote bedragen noodig zijn, zullen met goeden uitslag kunnen worden aangemoedigd. De cacao heeft sedert twintig jaren met de krulloten-ziekte te kampen, maar de bestrijding dier ziekte, door de zoogenaamde inkapping, is afdoende. De Directeur van den Landbouw in Suriname schrijft in zijn laatste jaarverslag (over 1916): „Voor cacao was „het jaar gunstig. De krullotenziekte blijft nog steeds „heerschen, waar ze echter doelmatig bestreden wordt, „blijkt zij geen bezwaar om met voordeel te werken; „er bestaat geen reden om aan te nemen, dat de „cultuur dus minder winstgevend zal zijn, dan ze „vroeger was. Bemoedigend vooral is het, dat op de „plantages de jonge cacao over 't geheel weer goed „gaat groeien, zoodat open plekken in de cacao-velden „weer met cacao worden gesuppleerd.”

Het is voor de meeste planters onmogelijk geweest de inkapping toe te passen, omdat de inkapping ten gevolge heeft, dat één jaar in het geheel geen oogst en het tweede jaar slechts een zeer kleine oogst wordt verkregen. Zij moeten de verminderde oogsten van de door de ziekte aangetaste plantages hebben om te kunnen voortbestaan. Het landbouwcrediet moet hen nu helpen. Als men nagaat, dat de oogsten, niettegenstaande de ziekte in de laatste jaren toch weer vooruitgaande zijn, begrijpt men, welke resultaten een krachtige bestrijding der ziekte over de geheele kolonie zal hebben. In 1896, vóór de ziekte was uitgebroken, was er een oogst van 33.000 balen van 100 kilogram; in 1904 was de oogst ten gevolge der ziekte teruggegaan tot 8500 balen, maar in de laatste jaren zijn er weer oogsten van 20.000 balen verkregen. Het Gouvernement moet hier medewerken door tot de toepassing van de doelmatige bestrijding der ziekte te dwingen, ook tegenover de kleine landbouwers. Er kan tegen zulk een dwang geen bezwaar bestaan, als groote zoowel als kleine landbouwers met crediet te helpen zijn; natuurlijk moeten maatregelen worden genomen, dat het crediet behoorlijk verzekerd is.

Voor de Liberia-koffie is in 1910 terecht gepleit door den toenmaligen landbouwdirecteur Dr. Cramer, die op Java ten aanzien van de koffie zoo groote ondervinding had opgedaan. Men vreesde toen in Nederland, dat de denkbeelden van Dr. Cramer geen vertrouwen verdienden. Hetgeen de tegenwoordige landbouwdirecteur in zijn laatste jaarverslag schrijft, moge echter dienen om de juistheid van het pleidooi van Dr. Cramer aan te toonen. „De productiecijfers”, schrijft hij, „welke mijn voorganger, Dr. „Cramer, vermeldde in zijn nota van 24 September „1910, kunnen nog steeds als juist worden be- „schouwd,” en zijn conclusie luidt: „Bij het oprichten „van nieuwe ondernemingen mag men dan ook zeer „zeker bedoelde cijfers als basis voor de berekening „aanvoeren.” Terwijl hij er nog bijvoegt, dat vele goed onderhouden velden, die ongeveer in volle productie zijn, aanzienlijk boven de cijfers van Dr. Cramer uitloopen.

Een uitbreiding van de kokosnoten-cultuur verdient alle aanbeveling; in Coronie heeft men daarmede reeds wat bereikt, maar het geschiedt nog op te kleine schaal. De moeilijkheden, verbonden aan de verschepping te Coronie, hebben bij herhaling aan opvolgende besturen in Suriname aanleiding gegeven voor te stellen een weg aan te leggen van Coronie naar de monding van de Coppename-rivier en zoodoende zou dan tevens de cultuur uitbreiding kunnen erlangen. De uitvoer van copra uit ons Oost-Indië is van zoo groote beteekenis; waarom zou men niet zorgen, dat ook Suriname tot een belangrijken uitvoer van dat artikel komt?

De rijst is een product, dat vooral voor den kleinen landbouwer van belang is; de productie is in de laatste jaren gunstig. Wat dit product betreft zal, althans in den eersten tijd, niet zoozeer voor den uit-

voer, maar voor de binnenlandsche consumptie worden gewerkt.

Een bij-cultuur, die belangrijke voordeelen kan opleveren, is nog de sinaasappelen-cultuur. Kort geleden, in November 1917, is een bulletin uitgegeven door den landbouwleeraar J. A. Liems in Suriname, waarin deze de aandacht op deze cultuur vestigt. „De sinaasappel,” schrijft deze deskundige, „groeit in Suriname op vrijwel alle gronden”, en hij komt op grond van de resultaten, die reeds verkregen zijn, tot de conclusie, dat een winst van f 600 per akker als in Californië, ook in Suriname zeer goed mogelijk is, terwijl naar zijn meening de winst nog hooger kan worden, wanneer het gelukt door middel van selectie vruchten van erkend goede kwaliteiten aan de markt te brengen. „De omstandigheden,” zegt hij, „zijn in Suriname gunstig voor lagere onderhoudskosten dan in Californië.”

Zou nu een kolonie, waarvan de grond uitermate vruchtbaar is, en waar dan ook verschillende cultures met voordeel kunnen worden gedreven, niet tot bloei te brengen zijn? Het is ondenkbaar, dat men daarin niet zou slagen, wanneer men de zaken goed aanvat. Een verstandige, deskundige leiding van de landbouwondernemingen onder toezicht, voorzoo veel noodig, van bekwame directeuren van de credietbank, zal tot goede resultaten moeten leiden.

De werkkrachten ontbreken in Suriname, omdat de negerbevolking van landbouwarbeid niet wil weten; aanvoer van werkkrachten van elders is dus noodig. Welnu, de werkkrachten, die uit Britsch-Indië en van Java komen, zijn voor den landbouwarbeid zeer geschikt en voldoen dan ook. Men vreest echter, dat de Britsch-Indische immigrantenstroom niet op dezelfde wijze zal blijven vloeien, terwijl de Javanen zich over het algemeen weinig bereid toonen om zoover van huis te gaan. Het is mogelijk, dat het Britsch-Indische bestuur niet blijvend onder dezelfde voorwaarden de immigratie zal toestaan, maar voor Britsch-Indië zal het noodig blijven, dat een deel der bevolking wegtrekt, en het komt er nu maar op aan te zorgen, dat de Britsch-Indiërs, die in Suriname komen, het goed hebben. De rapporten der commissies, die achtereenvolgens uit Britsch-Indië zijn gezonden om de toestanden der immigranten in Suriname na te gaan, luiden alle zeer gunstig over woningtoestanden en verpleging in het algemeen der Britsch-Indiërs in Suriname. Wanneer wij er dus naar streven om dit alles steeds, voor zooveel het kan, nog te verbeteren en behoorlijke loonen te verzekeren, zal het Britsch-Indische bestuur aan de immigratie geen onoverkomelijke moeilijkheden in den weg leggen. En de Britsch-Indiërs, die hooren, hoe vele hunner landgenooten, na op de landbouwondernemingen te hebben gewerkt, zich in Suriname vestigen en met succes hun eigen grondjes bebouwen, welke het Gouvernement ter hunner beschikking heeft gesteld, zullen geneigd blijven om in voldoende aantal op de Surinaamsche landbouwondernemingen te komen werken. Zoowel voor den grooten als voor den kleinen landbouw zullen de Britsch-Indiërs niet ontbreken. En ook op de Javanen mag worden gerekend, wanneer de Nederlandsch-Indische Regeering medewerkt en het Surinaamsche bestuur voor een behoorlijke behandeling en verpleging zorgt met inachtneming der wenken, die door de Nederlandsch-Indische Regeering worden gegeven. Van groot belang is het, dat in Suriname bij het departement, dat de immigratiezaken behandelt, ambtenaren werkzaam zijn, die zeden, gebruiken en behoeften der immigranten kennen, en die liefst zoowel in Britsch-Indië als op Java de bevolkingen hebben gadegeslagen. Het is een zaak van het hoogste gewicht en men spare dus moeite noch kosten om daarvoor de meest geschikte ambtenaren te krijgen.

Heeft men aldus in het bewoonde gedeelte der kolonie den grooten en den kleinen landbouw, waarvan veel mag worden verwacht, in de bosschen, in het onbewoonde binnenland, worden nog bedrijven uit-

geoeffend, welke van beteekenis zijn. Het balatabedrijf heeft vooral een groote vlucht genomen. De opbrengsten zijn in de jaren 1908 tot en met 1911 zeer sterk toegenomen; wel is waar zijn zij daarna weer wat gedaald, maar in de laatste jaren waren de opbrengsten weder zeer beduidend. Het zijn negers, die zich voor het balatatappen laten aanwerven en die dan verscheidene maanden achtereen in de bosschen blijven. Voor dit meer avontuurlijke, vrijere bedrijf gevoelen de negers meer dan voor den regelmatigen landbouwarbeid. Het arbeidscontract, dat sedert eenige jaren bij verordening is geregeld, waakt zooveel mogelijk tegen misbruiken, welke bij dit bedrijf zouden kunnen voorkomen.

De goudexploitatie is steeds achteruitgaande; in hoofdzaak wordt op zeer primitieve wijze goud gewasschen, en een machinaal bedrijf is uitzondering. Het is niet uitgesloten, dat nog belangrijke goudmijnen worden ontdekt, maar daarop kan niet worden gerekend; op dit oogenblik is het niet van belang.

Het hout kan misschien in de toekomst meer opleveren dan tot nu toe het geval was, er is onbetwistbaar mooi hout, o.a. het letterhout, maar bepaald succesvolle exploitaties heeft men nog niet gehad. En in den laatsten tijd is er bauxiet, de grondstof voor aluminium, ontdekt; ook dit wordt thans onderzocht.

Maar wat dit alles ook moge opleveren, terecht zeggen de laatste verslagen van de Kamers van Arbeid en van Koophandel en Fabrieken te Paramaribo, dat een gunstige ontwikkeling van kolonie en bevolking op den duur *alleen van den landbouw* te verwachten is. Op den landbouw legge men zich in de allereerste en voornaamste plaats toe; de landbouw zal aan de kolonie de welvaart kunnen teruggeven, die zij vroeger heeft gekend.

Men zoekte het niet in bestuursreorganisatie en in financiële plannen, die in schijnverbetering van den financiële toestand brengen, maar die in werkelijkheid zonder eenige waarde zijn. Men bereikt niets met een andere groepeerings van begrotingscijfers. Er is noodig een krachtig bestuur, dat de toestanden begrijpt, dat den wil heeft om de misstanden weg te nemen, niet door kunstmatige middelen, maar door ernstige maatregelen, en dat zijn wil weet door te zetten. De Gouverneur der kolonie moet naast zich hebben bekwame flinke hoofdambtenaren, die hij ten volle kan vertrouwen. Blijft het noodig het bestuur te reorganiseeren, dan zal de Gouverneur met zijn hoofdambtenaren daartoe wel de voorstellen doen. En men late aan den Gouverneur de vrijheid van beweging, die hij hebben moet. Wanneer men van uit Nederland den Gouverneur, in strijd met zijn adviezen, bevelen geeft, zal er nooit een goed bestuur komen. Natuurlijk, in zaken, die groote geldelijke gevolgen hebben, moet het opperbestuur in Nederland beslissen, maar overigens moet de Gouverneur weten, hoe te handelen valt. Indien het opperbestuur den Gouverneur niet voor zijn taak berekend acht, moet hij worden teruggeroepen, maar indien hij wel het vertrouwen heeft, late men hem werken, zoals hij meent te moeten doen. Indien dit door den Minister van Koloniën en zijn hoofdambtenaren wordt begrepen, zal het bestuur heel wat meer bereiken, en behoeft men van hier geen commissies te zenden, noch reorganisatiën op te leggen.

Moge de belangstelling in de kolonie Suriname bij het Nederlandsche volk steeds toenemen! Waar het mij mogelijk is, tracht ik die belangstelling op te wekken en ik schreef met dat doel ook deze enkele regelen.

D. Fock.

Den Haag, 12 Februari 1918.

DE PETROLEUM-INDUSTRIE IN 1917.

Een medewerker schrijft:

De geheele petroleum-industrie is gedurende 1917 zeer sterk onder den invloed van den wereldoorlog geweest, zoowel wat betreft productie, verwerking, transport en afzet, als wat betreft hergroepeerings

van verschillende, bij deze industrie betrokken belangen. Ook de arbeidsverhoudingen ondergingen groote veranderingen; in het eene land uit den aard der zaak meer dan in het andere, al naarmate de oorlog meer of minder druk op de economische verhoudingen uitoefende.

* * *

De Wereldmarkt werd geheel beheerscht door de verschillende oorlogsinvloeden. De vraag naar alle petroleum-producten steeg door de oorlogsbehoeften, speciaal die der Entente, zeer. Vooral benzine, residu (liquid fuel) en smeeroliën waren zeer gezocht. Daar zoowel Rusland als Roemenië sinds het begin van den oorlog voor den afzet van hunne producten van de wereldmarkt zijn afgesloten, moest de wijze van voorziening van West-Europa sinds midden 1914 in vele opzichten een geheele verandering ondergaan. In 1917 heeft dit proces zich, door de steeds stijgende moeilijkheden, met het scheepvaartverkeer ondervonden, nog veel verder voltrokken dan in de vorige oorlogsjaren reeds geschiedde. Een van de gevolgen hiervan was, dat diverse petroleumproducten, om hun afzetgebied te bereiken, dikwijls over een veel langeren weg getransporteerd moesten worden, dan in normale tijden het geval placht te zijn, wat weer met zich mede bracht, dat voor de voorziening der behoeften veel grootere eischen aan de wereld-tankvloot werden gesteld. De onbepaalde duikbootoorlog, afgekondigd op 1 Februari 1917, heeft ook deze vloot menig ernstig verlies doen lijden, waardoor de voorziening der diverse markten nog bezwaarlijker werd dan reeds vóór dien het geval was. Wegens het eminent belang van een voldoende aanvoer van olieproducten voor het krijggsbedrijf heeft men getracht de verliezen aan tankschepen zooveel mogelijk door nieuwbouw te compenseeren. Zoo besloot het Engelse Gouvernement eind 1917 van de in het Vereenigde Koninkrijk op stapel staande schepen er 35 te reserveeren om als tankboot te worden afgebouwd.

Daar, zooals wel vanzelf spreekt, vóór alles in de legerbehoeften moest voorzien worden, werden de hoeveelheden petroleum-producten, beschikbaar voor particulier gebruik, niet alleen in de oorlogvoerende landen, maar ook bij de neutralen, steeds geringer. Er is wel geen land in Europa, waar thans de voornaamste petroleumderivaten nog vrij ter markt worden gebracht. Het gevolg hiervan was, dat men naar surrogaten ging omzien. Zoo gebeurde het b.v., dat inplaats van benzine voor motoren, in Holland spiritus, in Duitsland benzol en in Engeland lichtgas — boven op den auto in een gashouder aangebracht — in gebruik kwam. Voor zwaardere motoren, zooals tractors, wordt ook kerosine (lamppetroleum) steeds meer aangewend. Waar dus in het afgelopen jaar de vraag naar alle olieproducten in de verbruikcentra veel grooter was dan het aanbod, moesten de prijzen wel zeer stijgen, een verschijnsel, dat zich evenzeer op alle belangrijke locale markten — waar ook enkele woorden aan zullen worden gewijd — voerde. Doch deze gestegen prijzen beteekenden voor de handelaars in vele gevallen geenszins een winstvermeerdering. Immers, de onkosten hielden met de prijsstijging dikwerf minstens gelijken tred. De enorme scheepsvrachten, de geweldig hooge molestpremie's, de gestegen loonen, duurte-toeslagen, ondersteuning aan gemobiliseerden, meerdere administratiekosten, steeds stijgende belastingen, dit alles maakte dat de invloed der prijsstijgingen op de netto-winst veelal werd opgeheven door de meerdere distributiekosten. En ook de prijzen der producten op de productiecentra zijn belangrijk gestegen — om redenen, die ik zoo dadelijk nog in het kort zal aanstippen — zoodat ook de hoogere kooprijzen de debetzijde der winst- en verliesrekening der handelaars kwamen verzwaren.

De Nederlandsche markt in het bijzonder ondervond in 1917 den terugslag van den oorlogstoestand. Werde de behoefte aan benzine, voorheen

en ook nog tot einde 1916, vrij voldoende gedekt door de beide importeurs — de Bataafsche Petroleum-Maatschappij en de American Petroleum Company — in 1917 stond de aanvoer nagenoeg geheel stil. Voor de petroleum, die hier te lande zoo goed als uitsluitend wordt aangevoerd door de American Petroleum Company, was de toestand wel iets gunstiger, omdat in den loop van 1917 nog een paar scheepsladingen uit Amerika door deze Maatschappij konden worden geïmporteerd, maar deze geringe aanvoer kon toch het nijpend tekort niet wegnemen. De oorzaken van dit tekort aan beide producten zijn tweeledig. Ten eerste beperkte Amerika, met het oog op eigen behoefte en waarschijnlijk ook nog wel om andere redenen; den uitvoer van lampolie en benzine — van het eerste product wordt Nederland geheel vanuit Amerika voorzien — en ten tweede was de in den loop van 1917 uitgevaardigde nieuwe Deutsche Preisordnung oorzaak, dat noch de tankvloot van de American Petroleum Co., noch die van de Nederlandsch-Indische Tank Stoomboot Mij. (dochter-maatschappij van de Bataafsche) ongestoord de reis van de productiecentra naar Nederland zouden kunnen volbrengen, zoodat de aanvoer van benzine uit Nederlandsch-Indië evenzeer achterwege moest blijven.

Ook in de Vereenigde Staten is de vraag naar alle olie-producten in 1917 dringend geweest. Groote consumptie, nog gestimuleerd sinds Amerika zich onder de belligerenten schaarde door de voorbereidselen voor het oorlogsbedrijf, dringende vraag van de zijde der Entente, steeds meerdere toepassing van vloeibare brandstof in hare diverse vormen bij de industrie en den landbouw, daarmede geen gelijken tred houdende productie en stijgende productiekosten, dit alles deed ook in Amerika de prijzen ophoopen en de voorraden verminderen. Vooral het benzine-verbruik in de Unie is gedurende den oorlog en speciaal ook in 1917 enorm gestegen, voor een deel ook door de groote oorlogswinsten, die in dat land tijdens de eerste oorlogsjaren gemaakt werden. Met een bevolking van ongeveer 100 miljoen inwoners werd het aantal automobielen (inclusief motorfietsen en vrachtauto's) in de Vereenigde Staten midden 1917 geschat op plm. 4 miljoen. Dus één motor op elke 25 menschen! Dit cijfer is sprekend genoeg om te begrijpen, welk een belangrijk benzine-verbruik de Vereenigde Staten thans moeten toonen. Zulks gepaard aan de zeer levendige vraag naar exportbenzine, heeft in de Vereenigde Staten tot resultaat gehad, dat men trachtte het aanbod van benzine niet alleen te doen stijgen door de ruwe-olieproductie zooveel mogelijk te vergrooten, doch ook door steeds zwaarder benzine te gaan gebruiken. Voorts door uit het gas, dat gewoonlijk zich te zamen met de olie in de ondergrondse lagen bevindt, benzine te condenseren en ten slotte door zwaardere olie-producten een bewerking te doen ondergaan, waardoor men uit die zwaardere fracties benzine kan winnen.

Aan de markt der Middenrijken moeten ook enkele woorden gewijd worden. Duitsland werd vóór den oorlog voornamelijk uit Amerika van olieproducten voorzien. Voorts was Galicië en voor enkele producten ook Rusland, een belangrijk leverancier voor de Centraal Machten en ten slotte kwamen niet zeer groote hoeveelheden uit Roemenië. Sinds de oorlog Amerika als importeur voor Duitsland uitsloot en ook Rusland afviel, en verder Roemenië door tal van uitvoerverboden — ook vóór dat het zich in den oorlog stortte — den Middenrijken tal van moeilijkheden in den weg legde, brak voor Duitsland, wat de voorziening met olieproducten betrof, een lastige tijd aan. De inval van de Russen in Galicië, en hun daaropvolgende terugtocht, welke gepaard ging met gedeeltelijke vernieling der olie-exploitaties, vervolgens de oorlogsverklaring van Roemenië aan Oostenrijk-Hongarije, dit alles maakte de voor de Middenrijken beschikbare hoeveelheden olie nog geringer. Surrogaten moesten de petroleum-producten trachten te vervangen. Door de verovering der

Roemeensche olieterreinen eind 1916 kon Duitschland in 1917 zijn positie, wat de voorziening met deze producten betreft, echter belangrijk verbeteren. De betekenis hiervan mag niet onderschat worden. Men denke slechts aan de behoeften der duikboten en vliegmaschinen, om van alle andere oorlogstoepassingen van aardolie-derivaten niet te spreken.

Wat de smeer-oliën betreft, hebben de Middenrijken op het oogenblik nog met moeilijkheden te kampen. Ook hiervoor hebben zij wel diverse surrogaten weten te maken, zooals de uit teer vervaardigde „Teerfett-olee” van verschillende aard, maar toch zou het Duitschland zeker zeer aangenaam zijn, indien het — zoo binnenkort een vrede met Rusland geregeld kan worden — aan dit land mogelijk ware naar Centraal Europa smeeroliën te exporteeren.

Gedurende den oorlog is in Rusland de voorziening van brandstof steeds lastiger geworden door gebrek aan ingevoerde kolen, tekort aan hout, transportmoeilijkheden en een steeds verder om zich heengrijpende algeheele desorganisatie, welke tenslotte culmineerde in het Bolsjewiksche regime, waar het voormalige Czarenrijk thans onder gebukt gaat. Behalve liquid fuel was er ook aan de andere petroleum-producten op de Russische consumptiecentra een dreigend tekort. Ook dáár, zoo goed als op alle andere markten, moesten de prijzen dus wel zeer stijgen, doch ook dáár werden de hogere verkoopprijzen geheel opgeheven door de grootere onkosten, belastingen, etc. en ging veelal door de meerdere kosten zelfs de geheele winst verloren. Het jaar 1917 eindigde in Rusland met een brandstofnood.

Op de Aziatische markten zijn de prijzen eveneens belangrijk verhoogd, al weer voor een goed deel om gelijke redenen als die, welke de prijzen elders deden stijgen.

Waar dus, zelfs op de hoofdmakten, gedurende 1917 een steeds dringender tekort aan olie-producten ontstond, daar spreekt het wel van zelf, dat op de *verderaf gelegen markten* (b.v. Zuid-Amerika) het gebrek nog veel dreigender werd.

Eenige belangrijke Verkoops-organisaties in Europa hebben tengevolge van den oorlog van eigenaar moeten veranderen. Zoo werd vóór den oorlog Engeland voor een groot deel van petroleum-producten voorzien door de „British Petroleum Co.”, een dochter-maatschappij van de Deutsche „Europäische Petroleum Union”. De „British” werd geconfisqueerd en door de Engelsche Regeering verkocht aan de „Anglo Persian Petroleum Co.”, waarvan die Regeering de meerderheid der aandeelen bezit. De aan de „Standard Oil” toebehoorende „Deutsch-Amerikanische Petroleum Gesellschaft”, die Duitschland vóór 1914 verreweg het grootste gedeelte der olie-producten leverde, ging kort vóór het uitbreken van den oorlog tusschen Amerika en Duitschland aan de Deutsche Bank-belangen over.

* * *

De oorlog heeft in het afgelopen jaar door de sterk wisselende vraag naar producten ook zeer zijn invloed doen gelden op het *Fabrieksbedrijf*.

Vele belangrijke wijzigingen in de exploitatie der raffinaderijen hadden plaats en deze wijzigingen waren voor elk land weer verschillend, al naar gelang er meer vraag naar het eene of het andere product bestond. Op de moeilijkheden, welke dergelijke voortdurende, zeer ingrijpende veranderingen in het raffinaderijbedrijf overal met zich medebrachten en de daarmee gepaard gaande groote kosten, noodzakelijken nieuwbouw, etc., kan hier niet worden ingegaan, doch het zal wel duidelijk zijn, dat de betekenis hiervan geenszins onderschat moet worden. In haast alle fabriekscentra werd speciaal de aandacht gewijd aan het uit ruwe olie verkrijgen van producten, die als uitgangsmateriaal kunnen dienen voor ontloffingsstoffen.

* * *

Het groote tekort aan petroleumderivaten, het

eminent belang van een voldoende aanbod hiervan — niet slechts in oorlogstijd, doch ook in vreedstijd — hebben tengevolge gehad, dat op steeds energieke wijze de *Exploratie* naar olie in nieuwe landen ter hand wordt genomen en daarbij blijkt het steeds méér, dat er nog tal van rijke petroleum-produceerende streken gevonden zullen worden. De tijd, waarin men uitrekende, dat de olieproductie der wereld nog voor zóóveel tientallen jaren voldoende zou zijn, zal nu wel voorbij wezen. Immers op ontelbaar vele plaatsen exploreert men thans met succes naar olie, en hoewel dit slechts na jaren van hard en moeilijk werk en na uitgave van enorme kapitalen kan leiden tot het verkrijgen van een productie van commercieele betekenis, hebben de exploraties toch al bewezen, dat men binnen eenige jaren moet rekenen met een belangrijke verlenging van de lijst van petroleum-produceerende landen. Krachtadig wordt de exploratie ter hand genomen in Canada, tal van Noord-Amerikaansche Staten, in Mexico, vrijwel alle Midden-Amerikaansche Republieken, het geheele Zuid-Amerikaansche Continent, verschillende eilanden om de Caraïbische Zee, Australië, Nieuw-Guinea, Britsch-Indië, Japan, China, Sachalin, Noord-Afrika, Perzië, Syrië, Klein-Azië, straks ook Mesopotamië, etc. Doch ook in Europeesche landen, waar men tot nu toe aan de mogelijkheid van oliewinning nauwelijks gedacht heeft, wordt thans exploratie-arbeid verricht. Voornamelijk ziet men dit in Engeland, waar thans gehoopt wordt — o.i. een zwakke hoop nochtans — olie te vinden, waardoor men niet alleen een grooter aanbod van olie-producten zou verkrijgen, doch waarmede men tevens scheepsruimte, die op het oogenblik van zoo groot belang is, zou kunnen uitsparen. Het Gouvernement heeft eene regeling getroffen, volgens welke of door de Regeering zelf, of wel door particulieren — in het laatste geval voor een zekere betaling in 's lands kas — naar olie geboord zal kunnen worden.

Ook de Schotsche „shale” olie-industrie wordt energiek ontwikkeld. Uit deze „shale” toch zijn door distillatie olie-producten te verkrijgen. Eveneens in Duitschland (Wurtemberg) werd de sinds langen tijd werkeloos liggende „shale”-industrie onlangs weer opgevat.

* * *

De uitermate groote betekenis van olie in den tegenwoordigen tijd wordt ook wel duidelijk geïllustreerd door de *deelneming van de Engelsche Regeering* in de Anglo-Persian Petroleum Co., die in Zuid-Perzië zeer rijke terreinen van het Perzische Gouvernement heeft verworven. De betekenis van deze participatie der Britsche Regeering (zij bezit de meerderheid van de aandeelen, doch de zaak wordt geheel als een particuliere maatschappij gedreven) wordt door de Engelsche Pers veelal vergeleken met en van niet minder gewicht geacht dan, Disraëli's deelneming in de „Suez Kanaal Maatschappij”. Ook in de Egyptische Olie-industrie heeft deze Regeering een aandeel. Egypte toont tot nog toe echter geen grooten rijkdom.

In Algiers heeft in het afgelopen jaar een andere Engelsche firma, Pearson & Sons, die reeds zeer groote belangen heeft bij de Mexicaansche petroleum-industrie, van de Fransche Regeering een olie-concessie gekregen. En hoewel tot nu toe het Engelsche Gouvernement niet als belanghebbende bij deze zaak optrad, is het mogelijk dat, zoo Algiers inderdaad belangrijke hoeveelheden olie mocht blijken te bevatten, de Britsche Regeering niet zal nalaten voort te gaan op den eenmaal door haar ingeslagen weg inzake haar petroleum-politiek en haar invloed op deze, voor haar zoo gunstig gelegen terreinen, zal weten te doen gelden.

De oorlog heeft ook als gevolg gehad, dat een steeds sterker wordend *nationaal streven in de Engelsche olie-industrie* merkbaar werd. Wel schijnt de oprichting van een „all British” petroleum-onderneming van de baan te zijn. Doch intusschen bracht 1917 aan het Vereenigd Koninkrijk een Regeerings-

besluit, volgens de Defence of the Realm Act, waarbij verboden wordt aandeelen of andere belangen in petroleum-maatschappijen, onafhankelijk van het feit waar zij werkzaam zijn, aan niet-Britsche personen of aan Maatschappijen, die door niet-Britten worden gecontroleerd, zonder toestemming van den Board of Trade over te dragen. Het doel hiervan is, zooveel mogelijk de thans zich in Engelsche handen bevindende petroleumbelangen ook in Engelsche handen te houden. Terwijl Albion's Gouvernement zijn *politiek, van invloed* op de petroleum-industrie te verwerven, speciaal in Perzië toepaste, schijnt *Duitschland* hetzelfde in Roemenië te willen bewerkstelligen (men denke o.m. aan de overname van de belangen der Internationale Roemeensche Petroleum Mij. door een Duitse bankgroep). Natuurlijk zal het slagen van dit streven voor een goed deel afhangen van de vredes-voorwaarden, doch naar het schijnt, zal *Duitschland* wel meer dan voorheen van de Roemeensche productie tot zich trekken. Om geheel dezelfde redenen verheugt de Galicische Petroleum-industrie zich in de speciale belangstelling van de *Oostenrijksche Regeering*.

* * *

Thans volgen enkele korte, algemeene opmerkingen over de *Aardolie-winning* in 1917. In *alle olie-voortbrengende landen* ondervond het productie-bedrijf steeds meer de gevolgen van den oorlog in den vorm van stijging van arbeidslooën, schaarschte aan en duurte van materialen, moeilijkheden met het transportwezen, hooge belastingen etc. Al naarmate de steeds ernstiger economische omstandigheden zich meer of minder in een speciaal land deden gelden, traden de bovengenoemde verschijnselen in meerder of minder sterke mate op. Het gevolg van dit alles was, dat deze industrie steeds grooter bezwaren ondervond en dat het veelal, ondanks alle energie groote moeite kostte de, der wereld zoo onontbeerlijke, productie op pijl te houden. Sterke stijging der winningskosten en daarmede der verkoopprijzen was natuurlijk van het een en ander het gevolg, doch, evenals bij de prijzen op de distributiemarkten reeds opgemerkt, dekte ook op de productiecentra in vele gevallen de stijging der verkoopprijzen slechts nauwelijks de meerdere zelfkosten van den producent.

In *Nederlandsch-Indië*, waar sedert jaren geen exploratie-vergunningen meer werden uitgegeven, is dit sinds de aanneming in de Tweede Kamer van de motie-Alberda in den herfst van 1915, ook voor de toekomst niet meer te verwachten. Het resultaat hiervan is, dat die Maatschappijen, die door haar ondernemingsgeest zooveel bijdroegen tot de welvaart van Nederland en Nederlandsch-Indië, en die ons land de eervolle plaats verschaffen, die het thans inneemt onder de olie-produceerende naties, de mogelijkheid wordt onthouden om haar geleidelijk zich uitputtende terreinen aan te vullen met de voor elke mijnindustrie noodzakelijke reserve. Het natuurlijk gevolg zal zijn, dat die Hollandsche energie en dat Hollandsche kapitaal voortaan emplooi zullen moeten zoeken onder vreemde vlag en zullen aangewend worden voor de ontwikkeling van andere landen dan de eigen koloniën.

Het jaar 1917 bracht in de Tweede Kamer een wetsontwerp voor de oprichting van de „Djambi Aardolie Maatschappij”, ter exploitatie van de terreinen in Djambi (Sumatra). De bespreking van dit wetsontwerp, waarvoor 2 jaren tijd noodig waren om het voor te bereiden, valt buiten het kader van dit artikel. Dat het velen zal bevredigen, is echter nauwelijks aan te nemen en dat deze Maatschappij een financieel succes zal worden, zal door bevoegden zeker niet verwacht worden.

1917 was voor *Rusland* (niet alleen voor zijn olie-nijverheid) een ongeluksjaar. De politieke gebeurtenissen daar, die van beslissend belang óók voor het economisch wel en wee van dit land zijn, volgen elkaar zóó snel op en zijn van zóó algemeene bekend-

heid, dat het niet noodig is hierbij stil te staan. Dat elk bedrijf echter onder de thans daar heerschende toestanden snel zijn ondergang tegemoet gaat, is duidelijk, en waar de petroleum-industrie voor *Rusland* van zoo'n enorme beteekenis is, zal de zeer groote schade, daaraan toegebracht, ongetwijfeld maken, dat dit land nog lange jaren de wränge vruchten van de tegenwoordige Bolsjewiksche experimenten zal plukken. Zelfs de meest primitieve rechtszekerheid bestaat thans in *Rusland* niet meer. Zij, die niet van hunne bezittingen officieel beroofd worden — zonder eenigen schijn van recht — mogen van geluk spreken.

De *Roemeensche* petroleum-industrie moest in 1917 onder vreemde overheersching voortarbeiten. Toen begin December 1916 de Duitschers *Walachije* veroverden en daarmede in het bezit hoopten te komen van de voor hen zoo dringend noodige petroleum-derivaten, werd dezen verwachtingen de bodem ingeslagen door de zeer grondige vernieling, welke het Roemeensche legerbestuur, daarbij geassisteerd door een Engelsche vernielingscommissie, de exploitaties en fabrieken had doen ondergaan. Oorspronkelijk scheen het, alsof de Roemeensche industrie, zool niet voorgoed dan toch zeker voor den duur van den oorlog, verdwenen zou zijn. Het jaar 1917 heeft echter anders geleerd. Het is den Duitschers gelukt tal van produceerende putten weder van de daarin geworpen voorwerpen te bevrijden. Nieuwe boringen, vooral op nog maagdelijk Roemeensch staatsterrein, werden begonnen, fabrieken zijn hersteld en aan het einde van 1917 was zeker ongeveer de helft van de normale dagproductie terugverkregen. Loonende prijzen, die door het Duitse legerbestuur, zoowel voor ruwe olie als voor producten, betaald worden, hebben de herstelling van het bedrijf zeer in de hand gewerkt.

Teneinde den afvoer van petroleum-producten naar de *Middenrijken* te vergemakkelijken, werd de pijpleiding naar *Constanza*, waaraan de Roemeensche Regeering jaren lang had gewerkt en die tenslotte kort vóór den oorlog gereed kwam, omgelegd naar *Giurgiu* aan den *Donau*.

Ook de *Galicische* olie-centra zijn weer voor een groot deel hersteld van de schaden, hun door het Russisch bezoek toegebracht en hoewel de productie van deze terreinen reeds vóór den oorlog een vrij sterke daling vertoonde, is zij thans toch van veel waarde voor de *Middenrijken*.

In de *Vereenigde Staten* werd, teneinde de productie te bevorderen, in 1917 een wetsontwerp in voorbereiding genomen, waardoor een groot aantal oliehoudende terreinen, die door de Regeering tot nog toe niet werden afgegeven, voor particuliere exploitatie vrij verklaard zullen worden. De dominerende positie van de *Vereenigde Staten* in de petroleum-industrie zal hierdoor ongetwijfeld nog versterkt worden. Het jaar 1917 bracht in het *Amerikaansche* oliebedrijf voor alle arbeiders den 8-urigen werkdag.

In *Mexico*, wellicht het rijkste petroleumland ter wereld, zijn Engelsche en *Amerikaansche* Maatschappijen zeer actief in het verwerven van een belangrijke positie in de petroleum-nijverheid. De Regeering, die de participatie van dit buitenlandsch kapitaal in *Mexico* in het algemeen zeer aangenaam is, doch die aan den anderen kant vreest, dat hiervan wellicht internationale verwickelingen het gevolg kunnen zijn, streeft er naar dit vreemde kapitaal uitsluitend onder *Mexicaansche* wetgeving te doen arbeiden. In 1917 werd een wet aangenomen, waarbij de vreemdeling zich verplicht, in geen geval de interventie van zijne Regeering in te roepen.

Het gebrek aan scheepsruimte en de minder goede kwaliteit van de *Mexicaansche* olie hebben tot nu toe de productie-uitbreiding aldaar tegengewerkt. *Mexico* is door deze oorzaken het eenige petroleum-voortbrengende land ter wereld, waar de loco olie-prijzen in 1917 slechts weinig gestegen zijn. Het lijdt echter geen twijfel dat, wanneer na den oorlog weer meer scheepsruimte voorradig zal wezen, het *Mexicaansche*

aandeel in de wereldproductie enorm zal stijgen. De verwickelingen in deze Republiek, die ook in 1917 niet tot een einde kwamen, hebben, hoewel dikwijls voor de petroleum-industrie groote bezwaren medebrengende, hare grondvesten niet weten te ondermijnen.

Zuid-Perzië, in handen van de reeds hiervoor genoemde „Anglo Persian”, toonde in 1917 een zeer rijk oliegebied te zijn en zal ongetwijfeld een eerste positie onder de petroleum-produceerende landen gaan innemen.

Onder de olie-voortbrengende naties, tot nu toe van secundair belang, nemen Peru, Venezuela en Argentinië een belangrijke plaats in. In Peru en Venezuela wordt deze industrie zeer energiek tot ontwikkeling gebracht door tal van particuliere ondernemingen, die voor de door haar geproduceerde olie aan de respectieve Gouvernemen ten een redelijke royalty verschuldigd zijn. De rijkdom van beide eerstgenoemde landen is nog slechts zeer onvoltoende bekend, doch zoo zij inderdaad olie in belangrijke hoeveelheden bevatten, zal de krachtige ontwikkeling, die de diverse maatschappijen aan hare zaken aldaar geven, niet nalaten hun een eervolle plaats onder de olie-productenten te verschaffen. Het petroleumbedrijf in Argentinië dateert van vroeger datum. Daar heeft men echter tot nog toe haast uitsluitend een staatexploitatie. Daar het particulier kapitaal in Argentinië vrijwel uit de petroleum-industrie geweerd werd, is de ontwikkeling langzaam geweest en een van de gevolgen hiervan is, dat men er thans aan een zeer ernstig tekort aan brandstof lijdt. Dit land, dat bijna geheel op geïmporteerde steenkolen is aangewezen, is, nu de aanvoer daarvan — praktisch gesproken — heeft opgehouden, verplicht voor brandstof zoo goed als uitsluitend hout te gebruiken.

Ten slotte noem ik als producent nog Britsch-Indië en Japan, die in 1917 hun productie weer hebben zien vermeerderen.

De Regeeringen van alle oorlogvoerende landen strekten *hare bemoeiingen* in 1917 steeds verder over de onder haar bereik liggende olie-industrieën uit, door tal van tijdelijke oorlogsmaatregelen te nemen, waardoor de petroleum-nijverheid zooveel mogelijk in dienst van het krijgsbedrijf gesteld werd.

* * *

Wat de vermoedelijke *olieproductie en prijzen in de naaste toekomst* betreft, nog een enkel woord. Amerika voorziet voor een groot deel ook de andere produceerende landen van de voor het petroleumbedrijf noodige materialen. Ook hier dreigt de oorlog een spaak in het wiel te zullen steken. De export van deze materialen wordt reeds geheel door de Amerikaansche Regeering gecontroleerd en steeds worden meerdere moeilijkheden daaraan in den weg gelegd. Dat dit, alsook het tekort aan tankschepen, een productie-vermindering in de verschillende wereld-productie-centra zal kunnen veroorzaken, spreekt vanzelf. Op de consumptie-centra zal dit, naar het zich laat aanzien, met hooge prijzen gepaard gaan.

Het jaar 1917 heeft dus nogmaals het enorme belang van de petroleum-industrie getoond, een belang, dat na het einde van den oorlog zeker niet verminderen zal. Wanneer de oorlogs-weeën geleeden zullen zijn en de directe gevolgen van de tegenwoordige schaarschte aan materiaal, schepen, etc. voorbij zullen zijn, dan zal de energieke wijze, waarop de exploitatie in tal van landen thans ter hand wordt genomen, zeker de wereldproductie weder belangrijk doen stijgen. Daar het aantal productie-centra dus steeds grooter wordt, en de olie-voortbrengende gebieden langzamerhand over de geheele wereld verspreid komen te liggen — iets wat vóór zegge een tiental jaren nog absoluut niet het geval was — is het duidelijk, dat van een overheersching van de wereldmarkt door één enkele groep in de toekomst geen sprake zal kunnen zijn.

HET VERKEER OP DE BINNENWATEREN IN ENGELAND.

Waar in Holland het massale goederenvervoer in hoofdzaak te water geschiedt, wordt de spoor bij uitstek gebruikt voor de verzending van bederfelijke waren, stukgoederen en bovendien voor het vervoer naar die plaatsen, die, zooals wij dat hier gewoonlijk uitdrukken, geographisch ongunstig zijn gelegen, omdat zij geene waterverbinding hebben met de zeehavens of de groote rivieren.

Het belang, om wel zulk een verbinding te hebben, wordt duidelijk aangetoond door de thans ahangige plannen voor kanaalverbindingen in den Achterhoek en Twente, en voor de kanalisatie van de Maas en de verbetering der Zuid-Willemsvaart. Ongetwijfeld is bij ons het vervoer te water bijzonder goed ingericht. Het is snel en goedkoop en hoezeer men op dit vervoer is aangewezen, blijkt eerst duidelijk bij gesloten vaart; de spoorwegen, al doen ze nog zoo hun best, kunnen de aangeboden goederen niet ter bestemming brengen zonder aanmerkelijke vertraging.

In Engeland is de toestand geheel anders. Tengevolge van den vorm van dit eilandrijk liggen vele productieplaatsen dicht bij de kust, zoodat in menig geval de goedkoopste transportweg is vervoer per spoor naar de haven en van daar per stoom- of zeilschip naar de bestemming of daar naast zijzijnde havenplaats. De coasting trade is zeer belangrijk voor het vervoer van allerhande goederen van Schotland, de Tyne en de Humber, van de Mersey naar Londen en omgekeerd. Vaart men in de Engelsche wateren, dan ziet men honderden van kleine stoom- en zeilschepen langs de kust varen, die alle met de spoorwegen concurreeren en deze ontlasten van een vervoer, dat zij toch niet zouden kunnen verzorgen.

In het begin der vorige eeuw bestond in het V. K. een net van waterwegen, destijds voor het vervoer van veel belang en waarvan de spoorwegen de concurrentie voelden. De machtige, zich snel ontwikkelende spoorweg-maatschappijen vonden een middel, om zich deze concurrentie van den hals te schuiven en kochten de aandelen in de kanaal-maatschappijen op, namen of de exploitatie zelf ter hand of in vele gevallen verwaarloosden de waterwegen en deden in geen geval iets tot verbetering. Deze kanalen zijn dan ook op dit oogenblik nog wat zij vóór 80 jaren waren. Zij hebben een tijdperk van bloei gekend en enkele maken nog goede zaken, doch in het algemeen heeft de aanleg der spoorwegen veel verkeer weggenomen en de inkomsten sterk verminderd en sedert kanalen niet meer golden als een goede belegging, was er ook geen geld meer te krijgen in de open markt voor uitbreiding en verbetering. Op vele der Engelsche kanalen kunnen slechts scheepjes van 30 à 40 ton laadvermogen varen (de afmetingen der sluizen laten geen grootere toe). De Aire en Calder, de Weaver, Gloucester en Berkerley Kanalen laten schepen van grootere afmetingen toe.

De totale lengte der kanalen in Engeland en Ierland is ongeveer 2500 Eng. mijl, waarvan in Ierland 304 mijlen. De spoorweg-maatschappijen bezitten hiervan 1.025 mijlen.

In 1906 werd eene commissie benoemd — de Royal Commission on the Canals and Inland Navigations of the U. K. — om verslag uit te brengen over den toestand der kanalen en om de middelen aan te geven tot verbetering en uitbreiding van het verkeer, welke commissie een lijvig verslag uitbracht in 1909. Tot uitvoering der aanbevolen maatregelen kwam het nog niet.

Bij het uitbreken van den oorlog werden in Engeland de spoorwegen door den Staat geëxploiteerd en aan de maatschappijen een opbrengst gegarandeerd, gelijk met die over 1913. De beamtten der spoorwegen kregen van tijd tot tijd salarisopslag of duurtetoeslag, maar de exploitanten van de particuliere kanalen en de vervoerondernemers waren niet in staat dergelij-

ken opslag te geven, hoewel de menschen hetzelfde werk verrichtten als zij die in dienst waren der spoorweg-maatschappijen, en door deze geëxploiteerde kanalen. Het gevolg was, dat de geëmployeerden ander werk zochten bij de munitiefabrieken of elders en dat in het einde van 1916 de kanalen niet verder zouden kunnen worden gebruikt, tenzij de noodige maatregelen werden genomen. Toen heeft de Board of Trade ingegrepen, heeft op 1 Maart 1917 alle onafhankelijke kanalen overgenomen en een commissie benoemd om het beheer over die kanalen te voeren. Arrangementen werden gemaakt om de vervoerders aan werkkrachten te helpen, de transportworkers battalions werden hier te werk gesteld.

Op aanbeveling dezer commissie worden thans in vele barges motoren gebouwd om zodoende met minder arbeidskrachten een grooter vervoer mogelijk te maken.

De commissie vond, dat de toestand der kanalen sedert het uitbreken van den oorlog er niet op verbeterd was, zij waren niet op diepte gehouden, zoodat het sterk gereduceerde vervoer ook uit dien hoofde moeilijkheden ondervond. In dien toestand wordt nu weer verbetering gebracht.

Hoeveel het kanaalvervoer gedurende den oorlog is afgenomen, blijkt uit het hieronder afgedrukte staattie der vervoerde tonnen:

	1913	1916
Aire & Calder Navigation	3.598.000	2.095.000
Birmingham Navigation Canals	7.090.000	6.600.000
Bridgewater Canal	2.204.000	1.642.000
Gloucester & Berkerley Canal	1.022.000	543.000
Grand Junction Canal	1.668.000	1.236.000
Regents Canal	967.000	746.000
Weaver Navigation	1.134.000	835.000
Staffordshire & Worcestershire	722.000	566.000

Het geheele vervoer op de kanalen in Engeland en Wales vóór den oorlog was ongeveer 33 miljoen ton, in 1916 bedroeg het 20½ miljoen ton. De cijfers voor 1917 zijn nog niet bekend, maar dit is zeker, dat het vervoer niet verder is afgenomen.

De voornaamste taak van de commissie was, het vervoer op de waterwegen weder te doen toenemen en zodoende de spoorwegen te ontlasten. Zij stelde zich dus met de spoorwegdirecties en met de eigenaars van barges in verbinding, om te overwegen, welk vervoer het meest geschikt was over de kanalen te worden geleid. Heel veel succes is nog niet bereikt, hoewel vooral in het midden van Engeland overeenstemming is verkregen omtrent het kolenvervoer, dat nu in hoofdzaak te water plaats heeft. Regeerings-commissies, met name die voor de tarwevoorziening, maken ook van den waterweg gebruik en plaatsen, die zoowel per spoor als per water te bereiken zijn, worden per schip bediend. Onder den tegenwoordigen toestand van het binnenlandsch verkeer is het plicht van ieder vaderlandslievend burger in het Vereenigd Koninkrijk, alles te doen wat hij kan om de spoorwegen te ontlasten. F. v. H.

DEKKING VAN OORLOGSRISICO IN DE LEVENSVZERZEKERING.

Wanneer men de tegenwoordige polisvoorwaarden voor de levensverzekering vergelijkt met die van jaren terug, dan zijn ontegenzegglijk zeer groote verbeteringen waar te nemen. De toenemende popularisatie van het bedrijf en de voorwaarden van verzekering hebben zonder twijfel elkaar wederkeerig beïnvloed. Toch zijn er ook bij den tegenwoordigen stand nog punten, die bij het bedrijf hier te lande op nadere ontwikkeling wachten. Eén der allerbelangrijkste daarvan is de insluiting van het oorlogsrisico in de polis.

Op een enkele goede uitzondering na is men op dit punt hier te lande zeer ten achteren bij onze oostelijke naburen. In het laatste Heft van Schmollers Jahrbuch geeft H. Quester een overzicht van den stand van dit probleem in Duitschland, loopende tot ultimo 1916 en de bezwaren, die zich tegen de bestaande re-

gelen voordoen. Dit zeer volledige en zakelijke overzicht gaf ons aanleiding tot enkele beschouwingen hieromtrent, waarbij wij tevens gelegenheid hebben dit overzicht met eenige andere gegevens aan te vullen. De ervaringen elders opgedaan zijn voor ons bedrijf, zooals van zelf spreekt, van onschatbaar belang voor een toekomstige meer algemeene regeling hier te lande. Wij willen hierbij voorop stellen, dat het voor het levensverzekeringbedrijf een levenskwestie is, beperkende bepalingen tot een minimum te reduceeren. Hoe minder gevallen zich voor kunnen doen, waarin men het verzekerd bedrag niet of niet geheel uitkeert, hoe meer de levensverzekering haar sociale taak naar behooren volbrengt. Aan den anderen kant gaat er van de zijde van het publiek zéér weinig aandrang uit om het oorlogsrisico te dekken, niet alleen in tijd van vrede, maar ook zelfs thans, nu de oorlog zoo dicht nabij woedt. Maar men dient niet te vergeten, dat dit heel anders kon worden, als ons land eens wel in den oorlog betrokken geraakte. De taak rust dus op de schouwers van de instellingen zelf voorzorgen te treffen en in dezen opvoedend op het publiek te werken, al was het maar alléén uit dit egoïstisch oogpunt: om ontevredenheid gedurende of na een oorlog en een daardoor onvermijdelijken terugslag te voorkomen.

Wat kunnen de levensverzekeringmaatschappijen in dezen doen? Levensverzekering is geen instelling van liefdadigheid: men kan geen lasten op zich nemen, als er geen baten tegenover staan. Of met andere woorden: men kan geen risico aanvaarden als er ook maar eenige kans bestaat, dat de premien ontoereikend zouden zijn om dit risico in alle gevallen te kunnen dekken. Nu kan men in theorie wel drie grootheden onderscheiden, die de grootte van het oorlogsrisico bepalen, en wel ten eerste de kans voor een bepaald land om in oorlog te geraken, ten tweede de kans voor een individu, om, indien er oorlog is, actief daaraan deel te nemen, en ten derde de kans voor het actief deelnemende individu, om dientengevolge te sterven. Waren deze kansen bekend, dan zou ieder technicus precies de lasten van het oorlogsrisico kunnen berekenen. Maar helaas, deze zijn niet bekend en de bestaande schattingen toonen hun weinige waarde reeds daardoor, dat deze zoo veel uiteenloopen. De meest juiste gegevens bestaan er omtrent het ten derde genoemde, de eigenlijke oorlogsterfte. Voor de meer moderne oorlogen heeft men uit de officieele berichten kunnen nagaan, hoeveel procent van het effectief overleden is. Volgende tabel ontleenen wij aan Quester.

Oorlog	Duur	Natie	Percentage van het effectief dat sneuvelde
Krim 1853	j. m. d. 3 - 4 - 3	Frankrijk	30,9
		Engeland	22,7
Italië 1859	0 - 2 - 14	Frankrijk	4,8
		Italië	5,6
		Oostenrijk	6,0
Amerika 1861	4 - 0 - 28		7,0
Mexico 1862	4	Frankrijk	19,0
Denemarken 1864	0 - 6 - 12	Pruisen	2,8
Pruisen-Oostenrijk 1866	0 - 0 - 35	Pruisen	3,2
		Oostenrijk	11,4
Fransch-Duitsche 1870	0 - 6 - 9	Duitschland	3,5
Rusland-Turkije 1877	0 - 10 - 9	Rusland	16,3
Rusland-Japan 1904	1 - 7 - 0	Rusland	3,2
		Japan	7,2

Vragen wij nu naar aanvulling met den thans wendenden oorlog, dan ontbreken ons tot heden betrouwbare cijfers. Indien de oorlog op dezelfde wijze was gevoerd als in de eerste 5 maanden van 1914, dan wijzen de Duitse cijfers er op, dat 10 pCt. sterfte per jaar, welhaast bereikt zou zijn. Na de eerste maanden schijnen evenwel de verliezen veel minder geworden te zijn. Nog kort geleden werd van officieele Amerikaansche zijde gezegd, dat 7 pCt. van de naar Frankrijk vervoerde Engelsche troepen gesneuveld zou zijn. Het is de vraag of niet dit percentage te

klein is omdat wellicht een aantal personen, die eenige keeren de reis heen en weer maakten, dubbel is geteld, maar ook al was dat het geval; een dergelijke sterfte is geen bagatel, dat een levensverzekering-instelling zonder ernstige overweging van de gevolgen op zich kan nemen. Voor ons land komt daar nog de vraag bij: hoe zouden de verliezen zijn in een kolonialen oorlog? Hieromtrent bezitten wij nog minder cijfers uit het verleden. Alles bijeen genomen kan men concluderen: het verleden leert ons bitter weinig omtrent de te verwachten schade in een toekomstigen oorlog.

Hoe is nu de stand in Duitschland? Geen enkele instelling weigert absoluut het oorlogsrisico te dragen, maar ongeveer de helft bepaalt, dat het verzekerde bedrag slechts ten volle zal worden uitbetaald, voor zoover bepaald aangewezen fondsen daartoe toereikend zullen zijn, en zoo niet, dan vindt een reductie van de uitkeeringen plaats. Een tweetal instellingen reduceert de uitkeeringen niet, maar verhaalt dit tekort op de overlevenden van al degenen, waarop zij oorlogsrisico hebben geloopt, door middel van een omslag. Een klein aantal instellingen, hieronder een groote onderlinge de „Gotha”, garandeert het oorlogsrisico zonder meer, een laatste groep garandeert evenzeer, maar heft daarvoor extra premien. Bovendien bestaat bij de meeste instellingen voor nieuwe verzekeringen een carenztijd, hoewel soms slechts van 1 tot 3 maanden, eer het oorlogsrisico gedekt wordt.

Het systeem van extra-premiën is ook door een groot aantal Nederlandsche instellingen in 1914 toegepast. Toen men in Augustus 1914 inderhaast een regeling moest ontwerpen, bepaalde men in gemeen overleg een extra-premie van 5 tot 10 pCt. van het risicobedrag, dat wil in dit verband zeggen: de schade bij overlijden verminderd met de aanwezige wiskundige reserve. Dit was het systeem, dat in Frankrijk bijvoorbeeld algemeen in zwang was. Deze zeer hoge extra-premie maakt het evenwel voor de groote meerderheid practisch onmogelijk het oorlogsrisico te dekken. Bij een toekomstige doeltreffende regeling zal men dus van hoge extra-premiën moeten afzien. Kan men de lasten, die dekking van het oorlogsrisico medebrengt, niet bij het uitbreken van een oorlog op de deelnemers zelf verhalen, dan moet men naar andere bronnen omzien, die een compensatie vormen tegenover de te verwachten schade. Het vroeger veel op den voorgrond geschoven idee: zorg voor een wereldbedrijf, want als er oorlog komt, blijft er in het grootste deel van de wereld vrede, zoodat de schade altijd maar een klein deel van de portefeuille treft, gaat nog wel op, hoewel niet meer in die mate als vroeger. Veel beter is dan nog de raad: zorg voor een aanzienlijke portefeuille van verzekeringen, waarbij overlijden voordeel geeft, zooals rente-verzekeringen, e.d. In dit opzicht zijn er verschillende Nederlandsche instellingen, die veel sterker staan dan hun Deutsche zusters. Weliswaar vindt men de rente-verzekeringen veelal in andere kringen, dan waaruit men het leger recruteert, maar de ervaring leert, dat, al moge dit niet meer zoo sterk zijn als vroeger, in elken oorlog ook de sterfte van de civiele bevolking toeneemt, en vooral van de oudste leeftijdsgroepen, waaronder men de meeste lijfrenteniers telt. Naast lijfrenten is dan ook van belang een betekenende portefeuille pensioen-verzekeringen: dit betreft toch meerendeels mannen in de kracht van hun leven.

Een laatste raad zou nog kunnen zijn: zorg voor groote extra-reserven. Deze raad is intusschen gemakkelijker gegeven dan opgevolgd. De winsten van het Nederlandsche bedrijf zijn niet zoo groot, dat men maar zoo eenvoudig weg groote extra-reserven kan verzamelen. Bovendien worden in oorlogstijd extra-reserven ook nog wel voor andere dingen in beslag genomen! Intusschen roert men hier onwillekeurig een groot probleem aan: moet men de lasten van het oorlogsrisico op de schouders leggen van alle verzekerden, en moet men bijvoorbeeld van alle verzekerden

dus ook van hen, die bij de dekking van het oorlogsrisico geen onmiddellijk belang hebben een wat hogere premie vorderen om een oorlogsreserve te kunnen creëren? Of moet men de lasten alleen op hen afwentelen, die bij dekking wel belang hebben? Uit een oogpunt van verzekeringstechniek is het antwoord: het is nooit billijk de schade van de eene groep te verhalen op een andere groep. Het ideaal, waarnaar de techniek streeft, is, dat ieder verzekerde niet meer betaalt dan met zijn risico overeenkomt. Hiertegenover stelt men dan wel: een groot deel van alle verzekerden, ook al zijn zij thans te oud, heeft toch altijd wel een periode in zijn leven gehad, waarbij het wel degelijk belang had bij dekking van het oorlogsrisico, men kan hen dus gerust in de schade van thans mee laten deelen. Zelfs al geeft men dit toe, dan moet men ook toegeven, dat dit dan nog altijd maar een gedeelte van de verzekerden betreft. Zoo komen ook patriotische overwegingen niet in aanmerking, bij een levensverzekering-instelling vraag men zich allereerst af: zijn de belangen van alle verzekerden, en niet alleen van een groep daarvan, wel zoo goed mogelijk gewaarborgd! Het is gemakkelijk genoeg in bepaalde omstandigheden vrijgevig te zijn, maar men vergete niet, als daardoor schade ontstaat, is niemand later bereid die te vergoeden en is de latere blijvende ontstemming grooter invloed dan de tegenwoordige korte bijval.

Een andere overweging is nog: iedere instelling dekt voor alle verzekerden zonder onderscheid toch ook wel het risico van epidemieën, aardbevingen, e.d., die even onberekenbaar zijn als het oorlogsrisico. Dan zouden wij hierop willen antwoorden: ten eerste gaan dergelijke rampen niet zoo selectief te werk als de oorlog, die ons bij voorkeur de beste onder de verzekerden wegrukt, en ten tweede hebben de moderne hygiënisten heel wat meer middelen paraat om de gevolgen van een epidemie te beperken, dan de moderne staatslieden tot nu toe hadden om ons voor een oorlog te behoeden.

In het kort zijn bovenstaande de argumenten waarmee voor- en tegenstanders van het een of het andere systeem van dekking van het oorlogsrisico elkaar bestrijden. Deze pennestrijd heeft in het afgelopen jaar vooral in Duitschland vele gemoederen heftig beroerd. Vooruitlopend op de resultaten van dezen oorlog heeft het „Verband deutscher Lebensversicherung Gesellschaften” in October 1916 een stel „Musterbestimmungen” voor het oorlogsrisico ontworpen, waarvan het richtsnoer was: men sluite het oorlogsrisico zonder eenige beperking in. Omtrent de middelen om dit plan in daden te kunnen omzetten geven echter de Musterbestimmungen minder absolute regels. Deze zijn dan ook van verschillende kanten heftig becritiseerd, zoo deed bijvoorbeeld de uitnemende theoreticus, zoowel als practicus Höckner, in het Zeitschrift für die gesammte Versicherungs-Wissenschaft een fellen aanval.

Een goede en doeltreffende regeling van het oorlogsrisico in de levensverzekering is dus geenszins zulk een eenvoudig probleem. Het ideaal van de techniek: een ieder betale alleen voor zijn risico, is bij insluiting van het oorlogsrisico al heel moeilijk in de practijk door te voeren, omdat dit risico niet aan te geven is. Vandaar dat het aantal voorstanders van premieverhooging voor alle verzekerden om uit dit meerdere een extra oorlogs-reserve te kweken, toeneemt. Onder de voorstanders is ook genoemde Quester voor Duitschland en in ons land o.a. de bekende oud-hoofdredactrice van de Verzekeringsbode. Echter is voor ons land een premieverhooging heel wat moeilijker door te voeren, omdat ons bedrijf nu eenmaal op minimum-premiën is ingesteld. En ook al creëerde men op deze wijze een reserve, dan zou deze alléén nog maar voldoende zijn om het oorlogsrisico te garandeeren, als een toekomstige oorlog een behoorlijken tijd uitbleef. En gezien het altijd zeer onberekenbare van de in zoo'n geval te lijden schade, is bovendien bij dit zoowel als bij elk ander systeem van

oorlogsdekking een bepaling omtrent eventuele reductie van de uitkeeringen, ingeval deze eenig maximum zouden overschrijden, veiligheidshalve aangegeven.

Naar mijn meening is het voorzien van zulk een reductie de eenig absoluut doeltreffende compensatie, als men het oorlogsrisico, hetzij dan met of zonder eenig systeem van extra-premiën, op zich neemt, en bovendien kan zulk een regeling alle betrokken partijen bevredigen.

Dr. A. O. HOLWERDA.

AANTEKENINGEN.

De Brusselsche suikerconventie. — In aansluiting met het artikel in No. 90 der E.-S. B. van 19 Sept. '17, diene, dat volgens officieele mededeeling der Belgische Regeering zij d.d. 2 Aug. 1917 door de Fransche Regeering werd verwittigd, dat Frankrijk, verontrust door den toestand, waarin de Fransche suikerindustrie is geraakt door de vernieling van fabrieken en door de staking van den aanaam-gedurende den oorlog, de Internationale Suikerconventie per 31 Aug. 1918 opgezegd heeft.

Dat de Belgische Regeering de belanghebbende mogendheden niet eerder heeft ingelicht omtrent deze kennisgeving van het Fransche Gouvernement is te wijten aan eene wisseling van gedachten, die naar aanleiding hiervan tusschen de Belgische en Fransche Regeeringen is ontstaan aangaande de voorwaarden, waaronder Frankrijk een einde wenschte te maken aan de verbintenissen, voortvloeiende uit de conventie van Brussel.

De Fransch-Zwitsersche economische overeenkomst. — In den vorigen jaargang — nos van 5 en 12 September 1917 — zijn enkele mededeelingen gedaan inzake de ten vorigen jare gesloten Duitsch-Zwitsersche economische overeenkomst, welke overeenkomst niet ten onrechte hier te lande de aandacht heeft getrokken. De „Economiste Européen” doet thans mededeeling van een officieel Zwitsersch communiqué inzake een op 29 December 1917 gesloten economische overeenkomst tusschen Zwitserland en Frankrijk. In het communiqué wordt het volgende medegedeeld:

„Zwitserland verbindt zich mede te werken tot het vormen van een consortium van Zwitsersche financiële instellingen met het doel maandelijksche credieten te geven aan een Fransche bankgroep. De credieten worden gegeven op onderpand van fondsen en tegen uitgifte van driemaandsch papier, voorzien van twee prima Fransche handteekeningen. De credieten zullen op zijn laatst na drie maanden worden afgelost. „Een deel der credieten wordt verleend als contraprestatie voor de bevoegdheid verschillende industrieele producten in Frankrijk te kunnen importeerden. In hoofdzaak gaat het hierbij om machines, bijouterieën, broderie en textiele goederen in het algemeen. „Het voorschot, verleend om onzen invoer in Frankrijk te vergemakkelijken, belooft 2½ miljoen francs per maand. Voor de rest hangt het bedrag van het crediet, als bij de steenkoollevering in de Duitsch-Zwitsersche overeenkomst, af van de hoeveelheden der in Zwitserland ingevoerde goederen, hetzij uit Frankrijk, hetzij in doorvoer van elders afkomstig. Ongeveer een derde van den gemiddelden invoer blijft vrij van crediet. Voor de hoeveelheden boven deze grens geeft Zwitserland credieten tot een progressief bedrag volgens een vastgestelde schaal.

„Frankrijk van zijn kant neemt op zich, Zwitserland, verschillende faciliteiten op economisch gebied toe te staan, voornamelijk wat betreft de voorziening in levensbehoeften en grondstoffen, en voorts een aantal goederen te leveren, zooals zaden, onmisbaar voor den Zwitserschen landbouw.

„Is de import bevredigend, dan zal het totale maandelijksche crediet, dat Zwitserland aan het Fransche consortium moet verlenen, ongeveer 12½ miljoen francs beloopt. Op grooteren import valt nauwelijks

te hopen. Integendeel bestaat de vrees, dat de invoeren niet den tonneninhoud zullen bereiken, welke met het genoemd credietbedrag overeenkomt.”

Bank van Frankrijk. — Zooals te verwachten was, is het bedrag aan biljetten, hetwelk de bank van Frankrijk gerechtigd is uit te geven, wederom verhoogd, ditmaal op 11 dezer met 3 milliard francs tot 27 milliard, nadat eerst in September 1917 eene verhooging had plaats gevonden met eveneens 3 milliard. Gelijk men in de gebruikelijke staten van ons tijdschrift vinden kan, wees de balans van 7 Februari j.l. eene circulatie van 23.740.119.000 francs aan, terwijl de eerste weekstaat na de toegepaste verhooging van het biljettencontingent bericht, dat 23.821.176.000 francs biljetten in omloop zijn. Hieronder volgt een tabel der vergrootingen van het bedrag, dat mag worden uitgegeven, met eenige andere gegevens, uitgedrukt in millioenen francs.

	Biljetten-contingent	Circulatie	Metaalvoorraad Goud	Zilver	Metaaldekking in %
11 Febr. 1918	27.000	23.740	3.326	251	14,—
12 Sept. 1917	24.000	20.857	3.277	260	15,71
16 Febr. 1917	21.000	17.700	3.284	277	18,50
Einde 1916	18.000	16.679	3.383	295	20,28
Einde 1915	15.000	13.310	5.015	352	40,32
Einde 1914	12.000	10.042	4.158	366	45,05
1 Oct. 1914	12.000	9.299	4.093	319	47,44
2 Juli 1914	6.800	6.051	4.058	639	77,61
Einde 1913	6.800	6.035	3.508	638	68,70
Einde 1908	5.800	4.714	2.706	999	78,57

Vermelding verdient, dat het goud in het buitenland niet opgegeven is.

Emissies in Engeland. — Het is den lezer bekend, dat in Engeland, gelijk in andere oorlogvoerende landen, aan het vrij emitteeren van nieuw particulier kapitaal de meest klemmende beperking is gesteld. In Groot-Britannië werd in het afgelopen jaar £ 1.318.596.000 aan de markt gebracht, maar slechts ⅓ pCt. hiervan is uitgegeven door handelsondernemingen, het geheele overige bedrag komt dus ten laste van den Staat. Hieronder geven wij een staatje van de uitgiften, kwartaalsgewijze, sedert 1913 tot 1917, uitgedrukt in duizenden ponden.

	1913	1914	1915	1916	1917
1e kwart.	50.344	97.610	46.314	156.251	825.925
2e „	70.015	54.739	25.693	131.022	221.254
3e „	29.962	20.266	586.773	111.578	57.054
4e „	46.216	339.908	26.462	186.585	214.363

Totaal 196.537 512.523 685.242 585.436 1.318.596

In de cijfers is de opbrengst van het schatkistpapier niet begrepen. Hiervan was ultimo 1917 een bedrag van £ 1.057.094.000 in omloop tegen 1.148.545.000 in het jaar daarvoren. In het hooge bedrag van het eerste kwartaal vindt men de opbrengst van de voorjaarsleening afgeteekend. Het vierde kwartaal 1917 bevat in hoofdzaak de recepte van den verkoop van war-bonds. In de bovengegeven cijfers zijn niet opgenomen de leeningen van Australië en Nieuw-Zuid-Wales, die men zich uit het einde van November j.l. zal herinneren. De ten behoeve van particuliere lichamen geëmitteerde bedragen worden aldus gespecificeerd: textiel: £ 262.500; olie £ 1.125.000; kolen en ijzer £ 468.500; gas en electriciteit £ 14.000, diversen £ 1.069.900.

INGEZONDEN STUKKEN.

MINISTER TREUB'S MONOPOLISATIEPLAN DER LEVENSVZERZEKERING.

Mijn artikel over bovenstaand onderwerp, opgenomen in de E.-S. B. No. 104, heeft eenige polemiek uitgelokt van de zijde der heeren Dr. A. O. Holwerda, Prof. J. G. de Jongh en J. Kist te Arnhem.

Dr. Holwerda bepaalt zich er toe in E.-S. B. No. 105 er op te wijzen, dat, naast zeer vele en zeer juiste opmerkingen, een principieele fout in mijn be-

toog is ingeslopen, in de hand gewerkt door de splitting van Prof. De Jongh van het bedrijf der levensverzekering in de drie elementen: administratiekosten, risicokansen en beheer der premie-reserve. De opmerking van Dr. Holwerda gaf mij aanleiding de literatuur over het punt in kwestie, de winst op de sterfte, na te gaan, waarbij mij bleek, dat dit punt o.a. reeds besproken is door Dr. Winter in het jaarboekje 1911 der Vereeniging voor Levensverzekering. Voor een juist begrip der onderhavige aangelegenheid ben ik genoodzaakt, hoewel het een zuiver verzekerings-technische kwestie betreft, een en ander uit de lezenswaardige beschouwingen van Dr. Winter over te nemen.

„Bij elk systeem van wettelijk staatstoezicht heeft men getracht een inzicht te krijgen in bovengenoemde winst en verschillende wegen zijn daartoe door de Regeeringen ingeslagen. Als vertegenwoordigers van twee geheel verschillende richtingen zien we de Fransche en de Duitsche methode.

„Terwijl de Fransche methode de winst splitst naar de deelen, die betrekking hebben op de verschillende tarieven, splitst de Duitsche methode de winst naar de verschillende oorzaken en vraagt voornamelijk naar een der belangrijkste, n.l. de winst op de sterfte. Deze moet nu worden berekend in de onderstelling, dat alle posten waarvan op 31 December nog geen bericht van royeering is ingekomen, als nog bestaande worden beschouwd.”

Om de winst op de sterfte te berekenen, kan men gebruik maken van het Duitsche formulier L 15 ongeveer in dezen vorm:

Verwacht vervallen bedrag <i>a</i>	Verwacht vervallen pr. res. <i>c</i>
Werkel. vrijgevalen pr. res. <i>b</i>	Werkelijk vervallen bedrag <i>d</i>
	Sterftewinst..... <i>e</i>
Totaal..... <i>A</i>	Totaal..... <i>A</i>

De uitwerking is te mathematisch om hier nader toe te lichten.

„In elk geval kan men echter, afgezien van de meerdere of mindere mathematische moeilijkheden, altijd het bedrag, dat voor het risico beschikbaar is, vinden. Het werkelijk voor het risico gebruikte bedrag is klaarblijkelijk de som der in het boekjaar opeischbaar geworden uitkeeringen bij overlijden, (alleen dus die, waarvan het bericht van royeering tijdens het boekjaar werd ontvangen), verminderd met de voor die uitkeering aanwezige premie-reserve. Trekt men nu het voor het risico gebruikte bedrag af van het daarvoor beschikbare, dan heeft men de winst op de sterfte.”

Wij zullen Dr. Winter niet verder volgen in zijne technische beschouwingen en berekeningen, hoewel die in eenvoudigen vorm zijn gehouden, zoodat zij ook voor den niet geheel oningewijde te volgen zijn.

In mijn eerste artikel heb ik mij er toe bepaald er op te wijzen, dat de winst op de sterfte een der voornaamste, zoo niet de voornaamste bron van winst vormt van het levensverzekeringsbedrijf in Nederland en dat naar mijne meening de voorstanders van staatsexploitatie er op belust zijn juist dit voordeel, dat hoedien voor accres vatbaar is, in verband met de steeds gunstiger sterftecijfers, ten bate van den Staat te monopoliseeren. Ik heb mij niet gewaagd aan eene berekening van deze winstbron voor de collectiviteit der Nederlandsche verzekeringsmaatschappijen, maar wel heb ik gemeend eenige cijfers te mogen overnemen uit de jaarverslagen der Nationale, die vrijwel den invloed van dien factor reflecteeren. Zooals uit de mededeeling van Dr. Holwerda in E.-S. B. No. 105 en uit bovenstaande beschouwingen blijkt, geven de cijfers, door de Nationale gepubliceerd, dezen invloed echter niet geheel zuiver weer.

De geheele strekking van mijn betoog is echter geen andere geweest, dan het aantoonen der wenschelijkheid en mogelijkheid om op de wijze als door Dr. Holwerda, Dr. Winter en de Duitsche wetgeving wordt aangegeven, te komen tot eene berekening van de integreerende winst- en verliesfactoren van het Nederland-

sche Levensverzekeringsbedrijf. Ik heb ook direct toegegeven, dat alle daartoe vereischte gegevens niet te vinden zijn in de gepubliceerde jaarverslagen en dat het daarom ligt op den weg der Regeering, resp. der door haar ingestelde Staatscommissie, om deze gegevens te laten verzamelen, teneinde tot een resultaat te geraken, dat als een juist en wellicht den doorslag gevend criterium in deze aangelegenheid beschouwd zal moeten worden. * *

Ik kom thans tot de opmerkingen van Prof. De Jongh, opgenomen in de E.-S. B. van 9 Januari j.l., die ik in de gepubliceerde volgorde zal beantwoorden.

Prof. De Jongh zegt, dat noch hem zelve, noch de verzekeringsmaatschappijen een verwijt treft, dat zij in hunne verslagen geen inzicht verschaffen omtrent de bronnen van winst en verlies in hun bedrijf. Het lag en ligt niet op mijn weg verwijten naar het hoofd te slingeren noch van Prof. De Jongh, wiens baanbrekende arbeid ik ten hoogste apprecieer, noch van de directeuren der levensverzekeringsmaatschappijen, die van hunne onbelemmerde vrijheid van publicatie in ons land terecht het gebruik maken, dat zij in het belang hunner aandeelhouders gewenscht achten.

Het verschil van inzicht bij Prof. De Jongh en mijn persoon spruit hieruit voort, dat ik als mijne meening handhaaf, dat, hoe interessant de compilatie der resultaten van de Nederlandsche levensverzekeringsmaatschappijen ook is en hoe minutieus Prof. De Jongh en zijne medewerkers hierbij ook te werk zijn gegaan om alle storende invloeden uit de cijfers te elimineeren, het resultaat van hun arbeid ons weinig nader brengt bij het doel: te kennen de juiste integreerende factoren van winst en verlies, ten einde aan de hand daarvan de mogelijkheid en wenschelijkheid van Minister Treub's monopolisatieplan uit een financieel oogpunt te beoordeelen.

Op de tweede plaats meent Prof. De Jongh, dat ik op glad ijs ben uitgegleden, waar ik de aandacht vestigde op het groote accres der winst uit ondersterfte bij de Nationale. Deze winsten waren door mij uit de verslagen dier Maatschappij als volgt afgeleid: 1912, f 162.683,55; 1915, f 268.436,08; 1916, f 384.443,40. Dat deze winststijging verband houdt met de toename der portefeuille ligt zoo zeer voor de hand; dat ik het overbodig achtte op dit verband te wijzen. De fusie, in 1916 tusschen de Nationale en de Eerste Rotterdamsche tot stand gekomen, heeft tot natuurlijk gevolg gehad, dat en de portefeuille en de winst uit ondersterfte in 1916 beide een belangrijken sprong naar boven hebben gedaan. Deze bijzondere omstandigheid kan oorzaak zijn geweest, dat de sprong in 1916 grooter is geweest dan in voorafgaande jaren, het feit blijft, dat een accres zeer duidelijk waarneembaar is. Immers, terwijl de uitkeeringen in 1912 nog 73 pCt. van het te verwachten bedrag uitmaakten, daalde dit percentage in 1915 tot 60,7 pCt., in 1916 tot 57,3 pCt. Ik gevoel mij op dit gladde ijs volkomen veilig.

Ten derde merkt Prof. De Jongh op, dat ik bij de beschouwing der rente-winst de vrije rente niet over het hoofd had mogen zien. De geachte schrijver houde mij ten goede, dat ik niet zooals hij ben overgegaan tot wetenschappelijk accuraat opgezette calculaties, waartoe mij en de tijd en de gegevens ontbreken. Uit mijne beschouwingen is toch onmiddellijk te zien, dat waar ik eenige willekeurig gekozen cijfers heb gegeven, deze slechts strekten ter illustratie en toelichting van mijn betoog.

Vervolgens komt Prof. De Jongh op tegen het door mij gelanceerde denkbeeld, dat de Staat zich eventueel tegenover de verzekerden garant zou stellen voor den risico-factor, aan de belegging der premie verbonden, waartegenover de Staat het recht zal verkrijgen bij deze belegging ook zijn eigen financieel belang te behartigen. De critiek van Prof. De Jongh op dit punt werd reeds door den financieelen redacteur van het Algemeen Handelsblad als volgt gerescontreed:

„Deze critiek van Prof. De Jongh zou stellig zeer klemmend zijn, indien het gelanceerde denkbeeld een afwijking zou beteekenen van een andere, als beter beschouwde methode in het particuliere bedrijf. Bij de bestrijding van het denkbeeld voor geval van staats-exploïtatie ziet Prof. De Jongh echter volkomen over het hoofd, dat hetzelfde systeem thans reeds door de meeste Nederlandsche levensverzekeringmaatschappijen in toepassing wordt gebracht, en nog wel op een wijze, die heel wat bedenkelijker is, n.l. uitsluitend om opportunistische redenen, nu de koersen van beleggingswaarden zijn gedaald.

Een dergelijke eenzijdige toepassing hebben wij meermalen gewraakt. Het is echter geheel iets anders, wanneer men het denkbeeld consequent toepast, ook in tijden van stijgende effectenprijzen¹⁾, vooral, indien hiermede gepaard gaat een beleggingspolitiek, waarbij een belangrijk deel der gelden wordt geplaatst in fondsen, die in betrekkelijk korten tijd uitloten en waarbij koersverlies dus niet van blijvenden aard kan zijn. In elk geval zou staatsgarantie voor de verzekeren verre te verkiezen zijn boven het ontbreken van eenige garantie, zooals thans bij de particuliere maatschappijen, die bijna alle met een gering aandeelkapitaal werken en waarbij de verzekeren te eeniger tijd voor onaangename verrassingen geplaatst zouden kunnen worden, ingeval van blijvende depreciatie van een groot deel der effectenportefeuille.”

Ik kan het bij deze weerlegging laten, te meer daar eene meer uitvoerige uiteenzetting mijner zienswijze op dit punt ongetwijfeld opnieuw eene breed opgezette polemiek zou uitlokken, die ik voorbarig acht, zoolang de Staatscommissie voor de levensverzekering haar rapport niet heeft uitgebracht.

* * *

Ik kom thans tot de opmerkingen van den heer J. Kist, die m.i. op geen enkel punt de strekking en de kracht van mijn betoog aantasten, al zijn zij op zich zelf grootendeels juist. Zoo is de opmerking, dat de berekening der integreerende winstfactoren ten slotte hetzelfde netto-resultaat moet aanwijzen als de vergelijking van den financieelen toestand begin en einde eener boekingsperiode, op zich zelf volkomen juist, doch zij behelst geen argument tegen mijn pleidooi om de integreerende winstfactoren te kennen, teneinde tot een beter inzicht der rentabiliteit van een eventueel Staatsbedrijf te geraken, dan de uitvoerige studie van Prof. De J. vermag te geven. Van belang acht ik het nog de vraag van den heer Kist te beantwoorden of naar mijne meening de geheele reserve van een eventueel Staatsbedrijf der levensverzekering zal worden belegd in Nederlandsche Staatsfondsen en of de soliditeit dezer belegging onder alle omstandigheden boven twijfel is verheven? In mijn eerste artikel heb ik er op gewezen, dat de risico-factor, aan de belegging der premie-reserve verbonden, bij exploitatie van het levensverzekeringsbedrijf door den Staat, uitgeschakeld kan worden, indien de Staat zich garant stelt tegenover de verzekeren. De Staatslevensverzekeraar zal m.i. de premie-reserve kunnen beleggen op tweeërlei wijze:

a. op de wijze als hierboven door den financieelen redacteur van het Handelsblad aangegeven;

b. in rekening-courant met den Staat tegen den rentevoet, die aan de berekening der tarieven ten grondslag is gelegd.

De voortdurende stijging der staatsschuld zal aan de laatste wijze van belegging de voorkeur doen geven. Het is immers niet goed denkbaar bij exploitatie van overheidswege, dat de Staat enerzijds steeds op nieuw geldleeningen zou sluiten en anderzijds de reserves zijner bedrijven zou beleggen in allerlei fondsen, afgescheiden nog van het risico, aan deze belegging verbonden. De bedrijven zullen hun surplus aan kasmiddelen storten in rekening-courant bij den

¹⁾ [Wij meenen te weten, dat dit ook de bedoeling van Prof. de Jongh is. — Red.]

Staat; ik zie niet in, dat een eventueel Staatslevensverzekeringsbedrijf voor de belegging zijner premie-reserve een anderen weg zou moeten bewandelen. En het gevaar van een staatsbankroet dan? Zelfs indien men het hersenschimmig gevaar van een Nederlandsch staatsbankroet durft veronderstellen, zou dit m.i. meer gevaar opleveren voor de verzekeren eener particuliere maatschappij, die een groot deel harer premie-reserve in deze staatsfondsen zal hebben belegd, dan voor het Staatslevensverzekeringsbedrijf, dat als zoodanig zal blijven voortbestaan en ten opzichte waarvan de Staat zich zal beschouwen als de bewaarder en beheerder der opgespaarde premien.

J. J. M. H. NIJS.

Nijmegen, Januari '18.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

De Economist. — 's-Gravenhage, 15 Februari 1918.

G. M. Boissevain, De leer van het geld; G. M. Verrijn Stuart, Een nieuwe geldtheorie I; Mr. Dr. H. W. C. Bordewijk, De toekomst van het goud; Mr. J. A. Engeman, Marxisme, Materialisme en Revisionisme II.

Prof. Verrijn Stuart's beschouwingen betreffen het in 1916 verschenen geschrift van Robert Liefmann: Geld und Gold. In deze aflevering wordt van Liefmann's standpunt en van diens algemeene economische opvattingen een uitvoerig overzicht gegeven. De omvangrijke reeks tijdschrift-artikelen, op blz. 94 opgesomd, kan nog vermeerderd worden met het hieronder genoemd artikel in het Weltw. Archiv van Januari l.l., waarin Liefmann bovendien nog een nieuw geschrift aankondigt.

Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik. — Jena, 30 Januari 1918.

R. Stolzmann, Die soziale Theorie der Verteilung und des Wertes; W. Krebs, Die öffentliche Ernährungswirtschaft und die Organisationen der Landwirtschaft unter besonderer Berücksichtigung des Genossenschaftswesens. Nat. Oek. Gesetzgebung: J. Müller, Die durch den Krieg hervorgerufenen Gesetze, Verordnungen, Bekanntmachungen, u.s.w. (VII). Miscellen: W. H. Edwards, Probleme der Elektrizitätswirtschaft; K. Schlesinger, Die neugegründete ungarische Geldinstituts-Zentrale; E. Schultze, Die Jute in England.

Journal des Economistes. — Parijs, Januari 1918.

Yves-Guyot, Les Programmes de paix, A. Rafalovich, Le Marché financier en 1917; E. Falck, Les nouvelles dispositions budgétaires pour 1918; Georges de Nouvion, les Caisses d'épargne et la guerre; N. M., La Guerre sous-marine; G. Paturel, La Ligue du libre-échange en décembre 1917.

Weltwirtschaftliches Archiv. — Jena, Januari 1918.

Dr. W. H. Edwards, Zur Theorie der Preisbewegung; Prof. Dr. Robert Liefmann, Die Valutarückgänge im Weltkrieg, ihre Ursachen und die Mittel zu ihrer Abhilfe; Prof. Dr. R. Pollak, Gerichtsorganisation und Rechtspflege Oesterreich-Ungarns in Montenegro und Albanien, L. Ulrich, Birmesische Bauernwirtschaft; Prof. Dr. M. Liepmann, Die Deutsche Gesellschaft für Völkerrecht. Bij de „Chronik und Archivalien” o.m.: W. M. Schröder, Die Bewegung des englischen Aussenhandels in den Jahren 1911 bis 1916; Prof. J. Morpurgo, Die Kohlenversorgung Italiens und der Krieg.

Liefmann ontkent het door Cassel gelegd mechanisch verband tusschen de vermeerdering van de geldshoeveelheid en den stand der wisselkoersen, doch meent, dat Bendixen, die alle verband ontkent, te ver gaat. Het artikel bevat voorts een overzicht van organisatie en werking der Devisen-ordening en van de verdere middelen tot ondersteuning der Deutsche valuta in het buitenland. Ook maatregelen, die een binnenlandschen prijsdruk medebrengen — hooge oorlogswinstbelasting, heffing in eens tot 30 pCt. van het vermogen — acht hij uit dezen hoofde gewenscht.

Weltwirtschaft. — Berlijn, Januari 1918.

Dr. R. Hennig, Die Verkehrsverhältnisse Kurlands; Dr. Frhr. von Mackay, Deutschland im Ring der Weltwirtschaft; Dr. Schaedler, Ein neuer Landweg nach Ostindien; E. Trott, Der Plan eines indischen Handelsinterregnums; Sieblist, Die Weltpost in und nach dem Kriege.

Bank-Archiv. — Berlijn, 1 Februari 1918.

Dr. R. Hauser, Russlands Finanzen und Volkswirtschaft; Dr. Hofmann, Zur Tantiëmpflicht der Sonderrücklage.

Bij De Amsterdamer, weekblad voor Nederland van 9 Februari 1918 is als bijlage gevoegd een extra nummer over de Drooglegging der Zuiderzee met bijdragen van Minister Lely, Mr. G. Vissering, Ir. W. F. Leemans, J. T. Cremer en anderen.

REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Tabak. Verboden is de verkoop, de aflevering en het vervoer van ruwe tabak. Tevens is ingesteld een Rijksbureau voor Tabak, hetwelk, onder eene Commissie van Toezicht, belast zal zijn met het doen van voorstellen en het uitvoeren van maatregelen om den kettinghandel in tabak tegen te gaan.

Gort. Het rantsoen van gort wordt met ingang van 26 dezer van 2 ons per hoofd per vier weken teruggebracht tot 1 ons; de geringe voorraad gerst, waaruit de gort vervaardigd wordt, moet voor een groot gedeelte voor de gistfabricage worden gereserveerd.

Vleeschvoorziening. Door den Minister van Landbouw zijn maximumkleinhandelsprijzen vastgesteld voor rundvleesch, die 20 dezer in werking zullen treden. In samenwerking met de bij de Tweede Kamer aanhangige wet op het slachten, waardoor dit alleen met ministerieele toestemming zal mogen geschieden, verwacht men, dat althans de meest gebruikelijke rundvleeschsoorten weldra weer tegen behoorlijke prijzen te krijgen zullen zijn. Voor de meest gekochte vleeschsoorten is de prijs 65 ct. per pond zonder been, afgehaald in den winkel, ook vet wordt veel goedkooper. Daarentegen zijn de fijnere vleeschsoorten slechts weinig in prijs verlaagd.

Het ligt niet in de bedoeling om de ten aanzien van huisslachten genomen maatregelen in het volgend najaar toe te passen op huisslachten door personen, die een varken voor gebruik door eigen gezin mesten.

Aan de lijst van artikelen, aangewezen ingevolge art. 1 der Distributiewet 1916 is voorts toegevoegd „eenheidsworst“, vervaardigd uit 10 pCt. varkens- en 90 pCt. rundvleesch. De maximuminkoopprijs voor de gemeenten is f 2,05 per K.G., de kleinhandelprijs f 1,10.

Normaal-bak- en braadvet. Met ingang van 29 Januari j.l. is de maximuminkoopprijs voor de gemeenten, ingevolge art. 3 der Distributiewet 1916 voor bak- en braadvet van f 120 verhoogd tot f 125 per 100 K.G.

Varkens. De maximuminkoopprijs voor levende varkens is met ingang van 18 dezer vastgesteld op f 1,50 per K.G. slachtgewicht.

Eikels. Maximumprijzen zijn vastgesteld voor eikels, ook gebrand en gemalen (koffie-surrogaat). Verboden is de aflevering van eikels, duurder betaald dan den maximumprijs.

Gemalen koffie. De aflevering van gemalen koffie is thans, behalve ingeval het malen in tegenwoordigheid van den koper geschiedde, ook toegestaan voor gemalen koffie, in pakjes met opgave van naam en woonplaats van den leverancier-verpakker.

Karnemelk en taptmelk. Voor deze artikelen is vastgesteld een maximum-groothandelsprijs van 5 cent per liter, afgehaald boerderij of zuivel-fabriek.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

	16 Februari 1918	20 Juli 1914
Ned. (Disc. Wissels.	4 1/2 sedert 1 Juli '15	3 1/2 sedert 23 Mrt. '14
Bank (Bel. Binn. Eff.	4 1/2 „ 1 „ '15	4 „ 23 „ '14
Vrsch. in R.C.	5 1/2 „ 19 Aug. '14	5 „ 23 „ '14
Bank van Engeland	5 „ 5 Apr. '17	3 „ 29 Jan. '14
Duitsche Rijksbank	5 „ 23 Dec. '14	4 „ 5 Febr. '14
Bank van Frankrijk	5 „ 20 Aug. '14	3 1/2 „ 29 Jan. '14
Oostenr. Hong. Bk.	5 „ 10 Apr. '15	4 „ 12 Mrt. '14
Russische Staatsbk.	6 „ 27 Juli '14	5 „ 1 Apr. '14
Nat. Bank v. Denem.	5 „ 10 „ '15	5 „ 6 Febr. '14
Zweedsche Rijksbk.	6 1/2 „ 1 Feb. '18	4 1/2 „ 6 „ '14
Zwitserse Nat. Bk.	4 1/2 „ 2 Jan. '15	3 1/2 „ 19 „ '14
Bank van Italië	5 „ 10 Jan. '18	5 „ 9 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y.	3 1/2-4 1/2	—
Javasche Bank	3 1/2 „ 1 Aug. '09	3 1/2 „ 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
16 Febr. '18	3 1/4-1/2	4 1/4	3 3/8	4-5/8	—	5 1/2-6 1/2
11-16 F. '18	3 1/8-1/2	4 1/4-5	3 5/8-4 3/8	4-5/8	—	4-6
4-9 „ '18	3 1/8-1/4	4 1/4-5 1/2	4 3/8-1 1/8	4-5/8	—	3 1/2-5 1/2
28 J.-2 F. '18	3-1/4	4-3/4	4 1/16	4-5/8	—	3 3/4-4
12-17 F. '17	2 1/4-1/2	4-5	5 3/8-2 1/4	4-5/8	—	2-2 1/2
14-19 F. '16	1 1/4-2	2 1/4-1/2	5 1/8	4 1/2-3/4	—	1 3/4-2
20-24 Jul. '14	3 1/8-3/16	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1/2	2 3/4	1 3/4-2 1/2

1) Noteering van 15 Februari.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De wisselmarkt was deze week aan groote schommelingen onderhevig in het bijzonder voor Marken en Oostenrijksche Kronen. Het scheen Maandag en in den ochtend van Dinsdag, alsof de speculanten meenden, dat alleen al door het sluiten van een gedeeltelijken vrede in het Oosten, de geheele oorlog geëindigd was, want ieder aangeboden bedrag in Marken en Kronen werd tegen stijgende koersen uit de markt genomen. Al spoedig deed de bekendmaking van nadere bijzonderheden dezen vredesroes weder voorbijgaan en even snel als de koersen waren opgelopen had ook de daling weder plaats; 44.—46.50—43.95 en 29.40—31.50—28.90.

De Ententewissels openden aanvankelijk eveneens vaster 10.89 1/2, 40.12 1/2 en 2.28 1/2. De hervatting van het telegraafverkeer heeft echter voorloopig nog geen gunstigen invloed op de wisselkoersen, want het overwegende aanbod, dat nu uit Londen per telegraaf kwam, gevoegd bij het aanbod uit de juist aangekomen groote mail, deed de koersen sterk terugloopen, slot 10.79—39.80 en 2.27.

Ook de Scandinavische koersen waren flauw en liepen terug van 76.25, 73.20 en 70.30 op 74.40, 72.25 en 69.30. Spanje en Zwitserland zonder veel verandering. Italië zeer flauw. In roebels gaat niets meer om.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	St. Petersburg 1)	New York 1)
11 Febr. 1918 ..	10.89 1/2	40.15	44.60	29.70	—	2.28 1/2
12 „ 1918 ..	10.85 1/2	40.05	45.50	30.40	—	2.28
13 „ 1918 ..	10.78	39.90	43.62 1/2	28.60	—	2.26
14 „ 1918 ..	10.83	39.90	43.65	28.65	—	2.27 1/2
15 „ 1918 ..	10.87 1/2	39.90	43.85	29.10	—	2.27
16 „ 1918 ..	10.79 1/2	39.80	43.95	28.90	—	2.27
Laagste d. w. 1)	10.77	39.75	42.50	27.40	—	2.26
Hoogste „ „ 1)	10.90	40.17 1/2	46.50	31.50	—	2.29
9 Febr. 1918 ..	10.87	40.05	42.40	27.45	—	2.28 1/2
2 „ 1918 ..	10.89 1/2	40.20	42.35	27.10	—	2.29
Muntpariteit ..	12.10 5/8	48.—	59.26	50.41	1.28	2.48 3/4

* *) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

Data	Stock- holm ^{*)}	Kopen- hagen ^{*)}	Chris- tiantia ¹⁾	Zwitser- land ^{*)}	Spanje ¹⁾	Batavia ¹⁾ telegrafisch
11 Febr. 1918	76.40	70.35	73.20	51.—	—	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
12 „ 1918	75.95	69.95	73.—	51.—	55.75	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
13 „ 1918	75.95	70.—	72.75	50.95	55.20	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
14 „ 1918	75.75	69.90	72.75	51.—	55.20	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
15 „ 1918	75.25	69.60	72.40	50.85	55.25	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
16 „ 1918	74.75	69.50	72.25	50.80	55.30	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
L'ste d. w. ¹⁾	74.75	69.40	72.—	50.75	54.60	99 $\frac{3}{4}$
H'ste „ „ ¹⁾	76.50	70.40	73.40	51.10	56.—	100 $\frac{1}{2}$
9 Febr. 1918	76.30	70.30	73.30	50.85	55.25	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
2 „ 1918	76.40	70.50	73.65	50.90	56.—	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

^{*)} Noteering te Amsterdam. ¹⁾ Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in \$ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht- Berlijn (in cents p. Rm. 4)	Zicht Amsterd. (in cents per gld.)
16 Februari 1918	4.76.45	5.72 $\frac{1}{8}$	nom.	***
Laagste d. week..	4.76.45	5.72.—	—	***
Hoogste „ „ ..	4.76.45	5.72 $\frac{1}{8}$	—	***
9 Februari 1918	4.76.45	5.72.25	nom.	***
2 „ 1918	4.76.25	5.71.50	nom.	43 $\frac{1}{2}$
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 $\frac{1}{4}$	95 $\frac{1}{4}$	40 $\frac{3}{16}$

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings- eenheden	15 Jan. 1918	24 Jan. 1918	Tijdperk 25 Jan.—5 Febr. 1918		5 Febr. 1918
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië..	Piast. p. £	97 $\frac{13}{32}$	19 $\frac{13}{32}$	97 $\frac{13}{32}$	97 $\frac{13}{32}$	97 $\frac{13}{32}$
B. Aires....	d.p.gd.pes.	51 $\frac{1}{2}$	50 $\frac{3}{4}$	50	51 $\frac{1}{4}$	50 $\frac{1}{2}$
Calcutta....	sh/d.p.rup.	1/5 $\frac{1}{32}$	1/5 $\frac{1}{32}$	1/5	1/5 $\frac{1}{10}$	1/5 $\frac{1}{32}$
Hongkong..	id. p. \$	3/0 $\frac{1}{2}$	2/11 $\frac{1}{2}$	2/11 $\frac{1}{2}$	2/11 $\frac{3}{4}$	2/11 $\frac{1}{2}$
Lissabon....	l.p.escudo	30	29 $\frac{3}{8}$	29 $\frac{1}{4}$	30 $\frac{1}{4}$	29 $\frac{3}{8}$
Madrid.....	Peset. p. £	19.52	19.68	19.63	19.83	19.82
Montevideo..	d.p.peso	58 $\frac{3}{4}$	59	58	59 $\frac{3}{4}$	59 $\frac{1}{4}$
Montreal....	\$ per £	4.81 $\frac{1}{4}$	4.80 $\frac{3}{4}$	4.76 $\frac{3}{8}$	4.81 $\frac{3}{4}$	4.76 $\frac{3}{8}$
Petrograd..	R.p. £ 10	364	362	360	370	365
R.d.Janeiro ¹⁾	d.p.milr.	13 $\frac{7}{8}$	13 $\frac{3}{4}$	13 $\frac{13}{32}$	13 $\frac{3}{4}$	13 $\frac{13}{32}$
Rome.....	Lires p. £	40.02	40.22	40.15	40.95	40.80
Shanghai...	sh/d.p.tael	4/5	4/3	4/2 $\frac{1}{2}$	4/3 $\frac{1}{2}$	4/3
Singapore..	id. p. \$	2/4 $\frac{1}{10}$	2/4 $\frac{1}{10}$	2/4	2/4 $\frac{3}{32}$	2/4 $\frac{1}{10}$
Valparaiso ¹⁾	d.p.pap.p.	14 $\frac{1}{32}$	13 $\frac{7}{8}$	13 $\frac{3}{8}$	13 $\frac{13}{10}$	13 $\frac{23}{32}$
Yokohama..	sh/d.p.yen	2/2	2/2	2/1 $\frac{7}{8}$	2/2 $\frac{1}{8}$	2/2

¹⁾ Noteeringen op 90 dagen.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen.		te New York
16 Febr. 1918.....	42 $\frac{5}{8}$	85 $\frac{3}{8}$
9 „ 1918.....	42 $\frac{7}{8}$	85 $\frac{1}{4}$
2 „ 1918.....	43 $\frac{1}{4}$	86 $\frac{3}{8}$
26 Jan. 1918.....	43 $\frac{1}{2}$	87 $\frac{1}{8}$
19 „ 1918.....	44 $\frac{3}{4}$	89 $\frac{3}{8}$
12 „ 1918.....	45 $\frac{1}{8}$ ¹⁾	90 $\frac{1}{8}$
17 Febr. 1917.....	38 $\frac{1}{8}$	78 $\frac{3}{8}$
19 Febr. 1916.....	26 $\frac{7}{8}$	56 $\frac{3}{8}$
20 Juli 1914.....	24 $\frac{13}{16}$	54 $\frac{1}{8}$

¹⁾ Noteering van 11 Januari.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 16 Februari 1918.

Activa.	
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 12.313.642,53 $\frac{1}{2}$ B.-bk. „ 2.192.372,06 Ag.sch. „ 9.584.098,78
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—
Idem eigen portef. Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	f 8.308.316,— „ 8.308.316,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 83.637.697,58 $\frac{1}{2}$ B.-bk. „ 6.308.712,33 $\frac{1}{2}$ Ag.sch. „ 44.515.167,17
	f 139.461.577,09
Op Effecten	f 136.981.977,09
Op Goederen en Spec.	2.479.600,—
Voorschotten a. h. Rijk	—
Munten Muntmateriaal	—
Munt, Goud	f 96.446.135,—
Muntmat., Goud	„ 619.895.112,47 $\frac{1}{2}$
	f 716.341.247,47 $\frac{1}{2}$
Munt, Zilver, enz.	„ 7.274.535,23
Muntmat., Zilver	„ —
Effecten	„ 723.615.782,70 $\frac{1}{2}$
Bel. v. h. Res.fonds. id. van $\frac{1}{8}$ v. h. kapit.	f 5.159.192,50 „ 3.956.939,62 $\frac{1}{2}$
	„ 9.116.132,12 $\frac{1}{2}$
Geb. en Meub. der Bank	„ 1.465.000,—
Diverse rekeningen	„ 71.675.816,52 $\frac{1}{2}$
	f 977.732.737,82
Passiva.	
Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	„ 5.234.534,18 $\frac{1}{2}$
Bankbiljetten in omloop	„ 854.035.240,—
Bankassigtiën in omloop	„ 2.701.249,45 $\frac{1}{2}$
Rekening-Courant saldo's:	—
Van het Rijk	f 49.885.908,64
Van anderen	„ 38.257.385,49
	„ 88.143.294,13
Diverse rekeningen	„ 7.618.420,05
	f 977.732.737,82
Beschikbaar metaalsaldo	f 533.877.166,87 $\frac{1}{2}$
Op de basis van $\frac{1}{8}$ metaaldekking	„ 341.946.196,29 $\frac{1}{2}$
Minder bedragen bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	„ 2.669.385.830,—
Verschillen met den vorigen weekstaat:	—
	Meer Minder
Disconto's	6.029.741,07
Buitenlandsche wissels	66.660,—
Beleeningen	6.376.529,89
Goud	90.991,96
Zilver	3.901,11 $\frac{1}{2}$
Bankbiljetten	5.798.955,—
Part. Rek.-Crt. saldo's	2.721.606,59 $\frac{1}{2}$
Voornaamste posten in duizenden guldens.	—

Data	Goud	Zilver	Bank- biljetten	Andere opeischbare schulden
16 Febr. 1918	716.341	7.275	854.035	90.845
9 „ 1918	716.432	7.278	859.834	99.821
2 „ 1918	707.609	7.275	892.087	58.386
26 Jan. 1918	707.000	7.176	871.586	77.132
19 „ 1918	707.988	7.031	883.034	60.031
12 „ 1918	697.459	6.933	883.869	45.127
5 „ 1918	697.181	6.940	895.174	45.968
29 Dec. 1917	698.233	7.028	890.273	57.200
22 „ 1917	698.663	7.001	866.538	52.454
15 „ 1917	694.417	6.946	865.867	41.949
8 „ 1917	699.508	6.836	867.659	53.834
1 „ 1917	700.105	6.801	872.983	54.305
24 Nov. 1917	692.377	6.883	852.847	63.735
17 Febr. 1917	590.555	6.481	737.606	71.794
19 Febr. 1916	489.740	5.261	575.339	97.068
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dekking-percentage
	Totaal	Hieraan Schatkist-promessen rechtstreeks			
16 Febr. 1918	24.090	—	139.462	533.877	77
9 " 1918	30.120	8.000	145.838	531.013	75
2 " 1918	80.657	66.000	90.157	524.005	75
26 Jan. 1918	78.114	53.000	90.515	523.613	75
19 " 1918	72.498	47.000	90.346	525.582	76
12 " 1918	66.729	39.000	93.827	517.764	75
5 " 1918	72.738	40.000	103.235	515.063	75
29 Dec. 1917	81.819	49.000	107.448	514.916	74
22 " 1917	69.985	52.000	92.809	520.993	77
15 " 1917	67.837	52.000	88.423	518.913	77
8 " 1917	60.520	47.000	94.314	521.142	76
1 " 1917	54.903	43.000	104.795	520.538	76
24 Nov. 1917	66.631	55.000	91.965	515.027	76
17 Febr. 1917	59.420	37.000	85.970	434.255	74
19 Febr. 1916	74.665	52.500	74.116	359.857	74
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	54

¹⁾ Op de basis van $\frac{2}{5}$ metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	16 Febr. 1918	9 Febr. 1918
Aan schatkistpromessen..	f 59.430.000,—	f 69.080.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	—	8.000.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	78.349.000,—	79.722.000,—
Aan zilverbons	27.251.609,—	27.617.276,70

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opsch. schulden
24 Nov. 1917	85.550	16.898	174.535	53.560
17 " 1917	85.622	16.736	175.781	56.067
10 " 1917	84.327	17.006	176.288	50.838
3 " 1917	81.584	17.554	175.790	51.679
25 Nov. 1916	70.620	23.005	156.388	50.674
27 Nov. 1915	44.058	32.735	140.798	29.532
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Beschikbaar metaal-saldo	Dekking-percentage
24 Nov. 1917	7.170	33.501	67.564	22.992	56.829	45
17 " 1917	7.156	33.570	71.791	22.671	55.989	44
10 " 1917	6.964	33.123	68.568	22.609	55.908	45
3 " 1917	6.843	33.728	65.961	26.942	53.644	44
25 Nov. 1916	6.226	37.212	63.918	10.515	52.212	45
27 Nov. 1915	5.938	18.169	49.382	23.691	42.727	45
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 ²⁾	44

¹⁾ Sluitpost der activa.

²⁾ Op de basis van $\frac{2}{5}$ metaaldekking.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opsch. schulden	Disconto's	Div. rekeningen ¹⁾
3 Nov. 1917 ..	591	1.241	903	1.023	998
27 Oct. 1917 ..	592	1.198	897	1.000	960
20 " 1917 ..	569	1.214	906	999	1.000
13 " 1917 ..	579	1.202	890	1.000	828
4 Nov. 1916 ..	680	1.090	728	892	774
6 Nov. 1915 ..	697	969	1.034	875	1.104
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden p. st.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
13 Febr. 1918	58.943	46.061	***	***	***
6 " 1918	58.610	46.131	***	***	***
30 Jan. 1918	58.607	45.896	211.985	28.500	187.017
23 " 1918	58.915	45.223	210.143	28.500	185.168
14 Febr. 1917	59.141	39.451	146.130	28.500	116.099
16 Febr. 1916	54.820	32.566	98.817	28.500	65.203
22 Juli 1914	40.164	29.317

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekking-percentage ¹⁾
13 Febr. '18	56.350	95.867	39.013	126.265	31.332	18,96
6 " '18	56.889	96.894	41.430	125.504	30.928	18,56
30 Jan. '18	55.876	91.890	38.237	122.644	31.161	19,37
23 " '18	56.840	95.214	41.815	124.440	32.142	19,33
14 Febr. '17	134.959	44.034	51.923	145.157	36.141	18,33
16 Febr. '16	32.839	95.153	51.514	99.156	40.704	27,—
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{1}{2}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehenskassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekking-percentage ¹⁾
*7 Febr. 1918	2.520.737	2.407.345	1.248.585	11.121.678	34
31 Jan. 1918	2.521.022	2.407.101	1.263.302	11.138.934	34
23 " 1918	2.520.577	2.407.038	1.205.710	10.918.832	34
15 " 1918	2.519.787	2.406.926	1.269.374	11.043.946	34
7 Febr. 1917	2.542.271	2.525.490	282.881	7.892.292	36
7 Febr. 1916	2.495.194	2.454.951	549.379	6.450.834	47
23 Juli 1914	1.691.669	1.356.857	65.479	1.890.395	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
7 Febr. 1918	12.609.315	6.303.441	7.661.800	1.236.600
31 Jan. 1918	13.105.525	6.676.327	7.660.600	1.251.800
23 " 1918	12.418.037	6.250.711	7.411.000	1.192.200
15 " 1917	12.813.584	6.599.182	7.490.200	1.256.100
7 Febr. 1917	8.188.720	3.505.047
7 Febr. 1916	5.239.674	1.625.973	1.617.200	508.600
23 Juli 1914	750.892	943.964

RUSSISCHE STAATSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Roebel.

Data n. st.	Goud	Te goed in buitenland	Zilver	Schatkistbiljetten	Disconto's en beleeningen	Circulatie	Rek. Courant
5 Nov. '17	1.292	2.309	178	15.507	2.177	18.917	2.698
29 Oct. '17	1.295	2.309	178	15.222	2.155	18.062	2.726
21 " '17	1.296	2.309	168	14.479	2.071	17.859	2.715
13 " '17	1.297	2.309	155	14.098	2.150	17.290	2.721
5 Nov. '16	1.556	2.055	110	6.014	798	7.935	1.770
5 Nov. '15	1.604	35	26	3.119	1.249	5.054	1.397
21 Juli '14	1.601	144	74	757	1.634	1.099

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Butt. geo. voorsch. ald. Staat
14 Febr. '18	5.365.356	2.037.108	252.168	1.072.234	12.500.000
7 " '18	5.363.847	2.037.108	250.569	1.065.836	12.700.000
31 Jan. '18	5.362.206	2.037.108	248.493	1.040.667	13.000.000
24 " '18	5.360.655	2.037.108	247.919	1.008.809	12.850.000
15 Febr. '17	5.134.734	1.945.603	274.500	724.090	8.600.000
17 Febr. '16	5.031.110	—	358.870	889.985	5.600.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbil-jetten	Rek. Cr. Particulieren.	Rek. Cr. Staat
	1.334.854	1.124.022	1.217.104	23.821.176	2.634.425	41.918
	1.347.016	1.126.259	1.236.626	23.740.119	2.581.404	270.599
	1.015.683	1.128.514	1.201.363	23.534.338	2.951.890	23.550
	893.839	1.129.787	1.207.617	23.162.634	2.835.178	60.018
	621.032	1.312.916	1.249.147	17.747.070	2.346.462	33.785
	443.199	1.745.407	1.258.478	14.203.465	1.929.365	81.443
	1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.560

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. 1)

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleening van buitenl. vorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Cr. saldi
14 Febr. '18	693.362	94.271	480.000	147.808	1.205.640	202.303
7 " '18	634.018	93.456	480.000	141.713	1.168.715	173.035
31 Jan. '18	625.117	93.359	480.000	147.727	1.165.240	173.593
24 " '18	615.695	93.261	480.000	146.313	1.157.330	169.957
15 Febr. '17	340.495	84.951	480.000	67.434	850.795	112.658
17 Febr. '16	192.608	51.759	480.000	63.466	620.718	162.215

1) Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
28 Dec. '17	1.671.133	801.196	52.500	49.635	1.246.488
21 " '17	1.645.543	764.089	52.500	48.127	1.227.642
14 " '17	1.650.238	701.088	52.500	50.146	1.153.385
7 " '17	1.631.358	701.424	52.500	51.949	1.110.537
29 Dec. '16	736.236	284.177	—	17.538	275.353

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waarvan Kapitaal	Dekkingpercentage Deposito's 1)	Percent. Gouddekking circulatie
28 Dec. '17	956.072	1.771.037	70.442	63,1	64,3
21 " '17	971.452	1.831.272	69.852	63,4	62,2
14 " '17	967.859	1.889.364	69.440	65,0	60,8
7 " '17	877.584	1.811.189	69.048	66,6	63,2
29 Dec. '16	157.693	697.623	55.695	72,2	103,2

1) Verhouding tusschen: goud, zilver etc., uitgezonderd het voor de dekking der F. R. Notes gereserveerde goud, en: netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

VER. NEW YORKSCHE BANKEN EN TRUST MIJ'S.

Voornaamste posten gemiddelden in duizenden dollars.

Data	Reserve	Deposito's	Circulatie	Beleeningen en disconto's	Surplus Reserve
16 Febr. '18	623.990	3.851.920	34.170	4.198.320	54.980
9 " '18	748.370	3.881.090	34.180	4.195.270	95.910
2 " '18	731.800	3.857.460	34.100	4.171.400	82.590
26 Jan. '18	733.530	3.842.280	34.030	4.075.520	79.930
17 Febr. '17	762.080	3.664.650	28.650	3.448.230	156.810
19 Febr. '16	843.490	3.564.460	33.970	3.333.720	155.850
25 Juli '14	467.880	1.958.320	41.730	2.057.570	26.170 1)

1) Op basis van 25 pCt. van alle deposito's.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 18 Februari 1918.

De chaos in Rusland is er in de achter ons liggende berichtsperiode niet minder op geworden; zooals de stand der berichten thans is, is eenig perspectief absoluut onmogelijk geworden en wordt alles beheerscht door elementen, die wij van hier uit niet in staat zijn te beoordeelen. Wekte de afzonderlijke vrede tusschen de Oekraïne en de Centrale Mogendheden in den aanvang een gevoel van opluchting en bevrediging, liet het zich aanvankelijk aanzien, dat deze vrede de inzet zou worden voor een reeks andere overeenkomsten, die met elkander ten slotte het definitieve einde van den oorlog zouden brengen, thans is deze verwachting zoo goed als verdwenen. Hoofdzakelijk is dit te wijten aan de houding van Noordelijk Rusland; er bestaat een groot principieel verschil tusschen de machthebbers in het land der „zwarte aarde" en die in Petrograd en naar het schijnt, kan dit niet anders dan door een burgeroorlog worden uitgevochten. Af te wachten valt, wie in dit geval de sterkste zal blijken te zijn; voorloopig ziet het er naar uit, dat de regeering van Trotzky, Lenin, c.s. niet dien invloed op het volk bezit, noodig om haar wil aan het gansche land te dicteeren. In dien zin moet dan ook de verklaring van Trotzky, dat de oorlog voor Rusland is geëindigd, worden opgevat. Ziende, dat op de voorwaarden van hem en zijne vrienden een einde van den strijd niet te verkrijgen was en de overeenkomst, als door de Oekraïne gesloten, niet in het belang van zijn land achtende, heeft hij, die in de allereerste plaats geroepen was vrede te brengen om zijn positie te handhaven, zich van iedere verdere discussie vrijwillig uitgesloten, denkende op deze wijze de tegenpartij voor een fait accompli te stellen. De verklaring, door het Duitsche legerbestuur thans afgelegd, brengt echter wel zeer duidelijk de struisvogelpolitiek van het Russisch bewind naar voren: de strijd is niet geëindigd en zal van de zijde der Centrale Mogendheden worden voortgezet. Het laat zich aanzien, dat dit de onrust in Rusland sterk zal doen toenemen, temeer, waar thans de Oekraïne officieel de hulp van Duitschland heeft ingeroepen, ter bescherming van haar bestaan. „Onzekerheid" is het woord, dat overal op de internationale fondsenbeurzen wordt uitgesproken en dat de stemming van lusteloosheid, van apathie wekt, die karakteriseerend voor de afgelopen week is geweest.

Vooral op de beurs te Berlijn hebben de hierboven in het kort gereleveerde gebeurtenissen als een koude douche gewerkt. Niet alleen werd aanvankelijk de moreele betekenis van den vrede met de Oekraïne zeer hoog aangeslagen, ook op zuiver materieel gebied was er alle aanleiding tot juichen. In ons vorig nummer hebben wij enkele gegevens omtrent het land der Zwarte Aarde verstrekt, waaruit voldoende bleek, van hoe ontzaglijke waarde dit zou kunnen worden voor de graanvoorziening van de centrale mogendheden. Nu de vrede op een wankele basis is gesteld, is, behalve de moreele uitwerking, ook het vooruitzicht op een betere broodvoorziening veel geringer geworden. Wel hoopt men te Berlijn op een definitief gunstigen uitslag, doch men wordt er meer en meer van overtuigd, dat met een en ander zeer veel tijd zal zijn gemoeid. Zelfs in normale omstandigheden zou dit het geval zijn geweest. In de eerste plaats is het onmogelijk eenige betrouwbare cijfers te verkrijgen omtrent de voorraden, die bij de Oekraïnsche boeren en in de silo's aanwezig zijn. Ten einde dit vast te stellen, is men overeengekomen een twintigtal tot nu toe in de graanbranche werkzame handelaren naar Rusland te zenden; wellicht kan men op deze wijze tot een betrouwbare inventarisatie komen. Vervolgens zou hoogstwaarschijnlijk tegenover den gecentraliseerden Duitschen en Oostenrijkschen inkoop een georganiseerde Oekraïnsche verkoop komen te staan, waardoor de vrije handel geheel uitgeschakeld en het verkeer stellig niet zoo gemakkelijk zou worden, als zonder deze noodzakelijke, doch steeds bureaucratische en langzaam werkende lichamen mogelijk zou zijn. De financiering der transporten speelt voorts ook geen geringe rol. Nog gewichtiger is echter het vraagstuk van het vervoer. Transport per schip kan geschieden vanuit Nikolajeff, Odessa, enz. (Odessa zou zich als een „vrije" stad beschouwen), doch dit kan eerst dan op groote schaal plaatsvinden, als er geen sprake meer kan zijn van mijnengevaar en van aanvallen door oorlogsschepen in de Zwarte Zee. Inmiddels staat het nog niet vast, of de regeering der Oekraïne de Zwarte-Zeevloot voldoende in haar macht heeft en ook om hieromtrent de vereischte zekerheid te verkrijgen, dringt men er te Berlijn op aan, de gedelegeerden zoo spoedig mogelijk te doen vertrekken. Zijn deze moeilijkheden alle overwonnen, dan nog is men niet aan het einde van den lijdensweg; dan toch komt de vraag, hoe de voorraden verder vervoerd moeten worden. Het eenvoudigst zou dit wel kunnen ge-

schieden langs den Donau, stroomopwaarts, doch hiervoor zouden de centrale mogendheden eerst een overeenkomst met Roemenië moeten treffen. En is het graan eenmaal in Oostenrijk-Hongarije gearriveerd, dan komt wellicht de grootste hinderpaal in den vorm van oneenigheid tusschen de Oostenrijksche en de Duitsche inkoop-centralen; het schijnt dat de eerste zich een onevenredig deel van den aanvoer toegewezen wil zien, waarschijnlijk op aandringen van belanghebbenden in Galicië.

Deze reeks van moeilijkheden en obstakels doet wel zien, dat men zich ter beurze van Berlijn te vroeg aan optimistische bespiegelingen heeft overgegeven. Na een korte periode van opleving en van betere koersen voor de meeste fondsen (met uitzondering van de aandelen der voor de oorlogs-industrie werkende fabrieken) is dan ook de reactie snel gekomen. De handel is uiterst stil geworden, met overwegend aanbod voor Russische waarden, speciaal bankaandeelen, waartegenover geen vraag kon worden gesteld. In de laatste dagen der afgelopen week waren oorlogsfondsen weder wat beter van toon; eigenaardigerwijze ging dit gepaard met een monteeren van de vredesaandeelen bij uitnemendheid, n.l. petroleumwaarden. Dit had echter zijn bijzondere oorzaak. Naar verluidt zouden de aanspraken op vergoeding van de schade, aan de Roemeensche petroleum-ondernemingen toegebracht, met name aan de Steaua Romana, aanmerkelijk grooter zijn, dan tot nu toe is aangenomen. Men sprak het vermoeden uit, dat de Steaua Romana, naar het voorbeeld van de Deutsche Petroleum A. G., een balans zou opmaken voor de laatste twee jaren, zoodra de toestanden in Roemenië wat meer overzichtelijk zijn geworden, ten einde den omvang van de schade precies te kunnen vaststellen. Hoewel het hierbij uitsluitend om speculatieve elementen gaat en ondanks het uitblijven van eenigerlei bevestiging van de zijde der directie, konden aandelen Steaua Romana hun avance toch zeer goed handhaven; in het bijzonder werd de nadruk gelegd op de omstandigheid, dat de Maatschappij bij de tegenwoordige productie reeds zeer groote winsten realiseert. Overigens was, als gezegd, de houding van de Berlijnsche beurs mat en bepaalde men er zich toe een afwachende houding aan te nemen.

Ook aan de beurs te W e e n is de levendigheid van enkele weken geleden totaal verdwenen. Weliswaar is de teruggang in de koersen, waarop ook hier ter plaatse de aandacht is gevestigd, vrijwel tot stilstand gekomen, doch dit moet worden toegeschreven aan het feit, dat langzamerhand een sterke contramine-partij was ontstaan, die het op de lagere koersen aangeboden materiaal absorbeert. Ook het publiek is, zij het op geringe schaal, als koper opgetreden; een ander heeft echter geen omzetten van eenige beteekenis kunnen bewerkstelligen. Slechts op enkele dagen in het midden der vorige week hebben de berichten omtrent het sluiten van den vrede met de Oekraïne en het eindigen van den oorlogstoestand met Rusland eenigen kooplust gebracht, waardoor de koersverbeteringen soms aanmerkelijke proporties hebben aangenomen. Dit kan echter worden verklaard door de zeer kleine markt, die gaandeweg voor verschillende waarden is ontstaan, waardoor het mogelijk werd, dat kleine aankopen reeds flinke avances veroorzaakten. Spoedig is dan ook de handel weder veel geringer geworden, terwijl een inzinking van het koerspeil hiermede gepaard ging; hoofdzakelijk als gevolg van den binnenlandschen politieke toestand. Ook in Oostenrijk-Hongarije n.l. worden de onderscheiden nationaliteiten dringender met hunne verschillende en bijzondere eischen. Doch ook de moeilijkheden van de inheemsche industrie spelen hier een rol van niet te onderschatten beteekenis; de vooruitzichten op groote winsten zijn bij de meeste ondernemingen zeer sterk verminderd. Deze moeilijkheden zijn van velerlei aard; als voornaamste mogen hier wel worden genoemd de looneischen der arbeiders in de steenkolenmijnen, waardoor reeds stakingen zijn ontstaan. Deze behooeren thans wel weder tot het verleden, doch hebben een tijdelijke stagnatie in de steenkoolvoorziening ten gevolge gelad. Afgezien nog van het feit, dat een dergelijke staking zich weder kan herhalen, moet in oogenschouw worden genomen, dat alleen door loonsverhooging aan de eischen der arbeiders tegemoet kon worden gekomen en dat deze weder verhaald moet worden op de steenkool verbruikende industrieën.

Te P a r i s wordt de beurs nog steeds beheerscht door de Russische annuleringsbesluiten. In een belangrijk artikel heeft de voorzitter der budget-commissie de moreele verplichting van Frankrijk tot betaling der rente op de Russische schuldbrieven bepleit, in zoverre de openvolgende Fransche regeeringen het telkens opnieuw toestaan van credieten aan Rusland gemotiveerd hebben door de mededeeling dat de verstrekte gelden werden aangewend voor productieve doeleinden, die de credietwaardigheid van het

voormalige Tsarenrijk ten goede kwamen. In aansluiting aan deze opvatting verklaarde dan ook de Fransche minister van Financiën de heer Klotz, dat Frankrijk voorloopig de rente op Russische obligaties zou voldoen, hetgeen in ieder geval het groote aanbod van Russische waarden tijdelijk deed ophouden en zelfs dekkingsaankopen van de bereids gevormde contramine tengevolge heeft gehad. Een rijzing van 5 à 7 pCt. is hiervan het gevolg geweest.

In de overige afdelingen aan de Parijsche beurs ging slechts sporadisch iets om. Beleggingsaankopen worden bijna niet meer gedaan, daar de beschikbare kapitalen thans bij voorkeur liquide worden gehouden; speculatieve zaken worden uit den aard der omstandigheden zoo goed als niet geëntameerd. Wel bestaat eenige belangstelling voor de 6 pCt. belastingvrije obligaties, die verschillende industriële ondernemingen thans uitgeven; dit geschiedt echter meestal ondershands en vindt op de beurs geen weerspiegeling. Inmiddels blijkt hieruit, dat de algemeene rente-standaard reeds aanmerkelijk gestegen is; doordat de emitterende ondernemingen alle belastingen voor hare rekening nemen, komt de opname van nieuwe gelden haar op ten minste 6½ pCt. rentevergoeding te staan.

De markt te N e w Y o r k heeft in de berichtperiode een geanimeerd aanzien gehad. Ondanks de mededeeling, dat de Steeltrust slechts met 50 pCt. van hare capaciteit arbeide, was men algemeen van opinie, dat de winsten nog groot genoeg waren, om een voldoende rendement op de aandelen mogelijk te maken. Bovendien werkten tot de gunstige stemming mede de gunstige berichten uit de overige industrie, waarvan de cijfers der Hide & Leather een goed voorbeeld gaven. Tevens werkte stimuleerend de handhaving van het kwartaal-dividend ad 2½ pCt. op de gewone aandelen der Union Pacific, terwijl ten slotte de algemeene financiële toestand niet naliet hoopvolle gedachten omtrent de toekomst te wekken. Het eigenaardige verschijnsel doet zich n.l. in de Vereenigde Staten voor, dat de oorlogskosten onder de taxaties zijn gebleven. In December j.l. schatte de Secretaris der Schatkist de heer Mc. Adoo, de kosten voor het per einde Juni eindigende begrotingsjaar op 18,70 milliard dollar. Dit is ongetwijfeld een geweldig bedrag, vooral als men het vergelijkt met de Engelsche oorlogskosten (naar bekend het land met de zwaarste financiële verplichtingen), die voor het jaar 1917/1918 slechts op 11,50 milliard dollar worden getaxeerd, waarbij men dan nog in aanmerking moet nemen, dat het voor Amerika het eerste, voor Engeland daarentegen het vierde oorlogsjaar geldt. Hoe het zij, thans is de verantwoording over de uitgaven van de eerste zeven maanden in de Vereenigde Staten verschenen en deze toonen een feitelijk uitgegeven bedrag van slechts 6,50 milliard dollar aan. Het laat zich dan ook aanzien, dat de totale lasten over het gansche jaar niet meer dan 12 à 13 milliard dollar zullen bedragen en wel met inbegrip van de voorschotten aan de geallieerden. Deze laatste zullen vermoedelijk wel de oorspronkelijke taxatie bereiken, zoo niet overschrijden; de schatting hiervoor bedraagt voor het gansche begrotingsjaar 7 milliard dollar.

De uiteenzetting van den secretaris der schatkist heeft ongetwijfeld een uiterst gunstigen indruk op Wallstreet gemaakt, vooral daar hieruit gebleken is, dat met de uitgifte van de derde oorlogsleening (naar bekend, zal deze vermoedelijk van een 4½ pCt. rente-type worden) geen bijzondere haast behoeft te worden gemaakt. Oorspronkelijk was de bedoeling reeds in Januari of Februari tot de emissie van deze leening over te gaan; thans echter spreekt men reeds van uitstel tot April. De grootte van de derde oorlogsleening is nog niet vastgesteld; vermoedelijk echter zal zij 6 milliard dollar bedragen.

T e o n z e n t is de stemming in de afgelopen week niet al te monter geweest. Op de staatsfondsenmarkt viel de meeste handel op te merken in Russische en Oostenrijksch-Hongaarsche waarden, die zich nauw aansloten aan de elkaar opvolgende politieke berichten en dus in den aanvang een zeer geanimeerde tendens te aanschouwen gaven, om reeds spoedig, bij de meer en meer verwickeld worden den toestand, een neer gaande richting aan te nemen. Ook de stand van de wisselkoersen heeft op deze fondsen grooten invloed uitgeoefend; de loop der deviezen viel echter samen met de reeds genoemde berichten van politieke aard. Nederlandsche staatsfondsen waren eenigszins gedrukt; mede door de stroevende geldmarkt; vooral de nieuwe Staatsleening werd nogal sterk aangeboden.

	12 Febr.	15 Febr.	18 Febr.	Rijzing of daling.
4 1/2 % Ned. W. Schuld . . .	97 7/16	97 1/4	96 1/2	— 1 1/16
4 1/2 % „ „ „	1916	97 15/16	97 3/4	— 1 1/16
4 % „ „ „	1916	90 3/4	90 1/2	— 1/4
3 1/2 % „ „ „	78	79 1/2	79 1/2	+ 1 1/2
3 % „ „ „	69 1/2	69 15/16	69 7/8	+ 3/8

	12 Febr.	15 Febr.	18 Febr.	Rijzing of daling.
2½ % Cert. N. W. S.	59 ^{11/16}	59 ^{9/8}	59 ^{13/16}	+ 1/8
5 % Oost-Indië 1915	99 ^{3/4}	99 ^{3/4}	99 ^{3/4}	
4 % Hongarije Goud	54	53 ^{1/2}	54 ^{11/16}	+ 1 ^{1/16}
4 % Oostenr. Kronenrente	48	46 ^{15/16}	46	- 2
5 % Rusland 1906	35	32 ^{1/2}	32 ^{7/8}	- 2 ^{1/8}
4½ % Iwagorod Dombr... ..	32½	33 ^{1/8}	33 ^{1/8}	+ 5/8
4 % Rusland Cons.1880 ..	33½	30	28 ^{3/4}	- 4 ^{3/4}
4 % Rusl. bij Hope & Co. ..	35 ^{1/8}	31 ^{5/8}	29 ^{1/2}	- 5 ^{5/8}
4 % Servië 1895	34	35 ^{1/4}	35 ^{1/4}	+ 1 ^{1/4}
4½ % China Goud 1898 ..	63 ^{3/8}	63 ^{3/8}	63 ^{3/8}	
5 % Brazilië 1895	61 ^{1/4}	61 ^{1/4}	61 ^{1/4}	

Van de locale markten trok slechts een enkele speciaal de belangstelling. De stilstand in zaken kwam wel het sterkst tot uitdrukking in de *scheepvaartafdeeling*, wij deze markt tot voor korten tijd tot de meest levendige van onze beurs heeft behoord. Langzamerhand echter waren reeds berichten doorgedrongen, dat de diverse maatschappijen, zelfs in het geval zij zeer groote winsten zouden hebben behaald, haar politiek meer zouden richten op groote afschrijvingen en reserveeringen dan op het uitkeeren van aanmerkelijke dividenden. De vooralsnog officieuze, doch naar het schijnt betrouwbare mededeeling, dat de Hollandische Stoomboot-Maatschappij, ondanks de buitengewone inkomsten, slechts zou overgaan tot het declareren van een dividend van 15 pCt. (behoudens goedkeuring van de algemeene vergadering) heeft deze opvatting bevestigd en het gevolg is geweest een matte tendens voor vrijwel alle scheepvaartwaarden. Het is ontegenzeggelijk waar, dat de directies op deze wijze hare maatschappijen versterken en toerusten voor den ongetwijfeld te wachten zijnden scherp economischen strijd na den oorlog en dat, uit dit oogpunt beschouwd, de klaarblijkelijk te volgen politiek door de beurs eerder toe te juichen dan af te keuren is, doch men dient niet uit het oog te verliezen, dat in den laatsten tijd scheepvaartwaarden meer en meer het object eener levendige speculatie zijn geworden en dat deze speculatie bijna uitsluitend naar directe voordeelen hare belangen berekent. Onder deze omstandigheden behoeft het geen verwondering te wekken, dat eenige realisaties zich voordeden; het pleit nog voor de innerlijke kracht van de markt, dat deze uitgevoerd konden worden, zonder dat al te groote koers-reacties plaats vonden. Van kooplust valt echter thans niet veel meer te bemerken; ook de nog steeds voortdurende onzekerheid betreffende de regeling van onze scheepvaart met de Vereenigde Staten draagt tot deze apathische stemming veel bij.

	12 Febr.	15 Febr.	18 Febr.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn ...	440 ^{3/4}	432 ^{1/4}	430 ^{3/4}	- 10
" " „gem. Eig.	420 ^{3/8}	417	415 ^{1/2}	- 5 ^{3/8}
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij. .	342	340	335	- 7
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	200	200	200 ^{3/4}	+ 3/4
Hollandsche Stoomboot-Mij. .	288 ^{3/8}	340	280 ^{1/2}	- 7 ^{7/8}
Java-China-Japan-Lijn ...	300 ^{1/2}	298	298	- 2 ^{1/2}
Kon. Hollandsche Lloyd ..	197 ^{3/4}	196 ^{1/2}	195 ^{1/4}	- 2 ^{1/2}
Kon. Ned. Stoomboot-Mij. .	268	265 ^{1/8}	251 ^{1/2}	- 16 ^{1/2}
Kon. Paketvaart-Mij.	299 ^{1/4}	290 ^{3/4}	293 ^{1/4}	- 6
Maatschappij Zeevaart	375	395	395	+ 20
Nederl. Scheepvaart-Unie ..	280	275 ^{1/2}	273	- 7
Nievelt Goudriaan	1200	1245	1325	+ 125
Rotterdamsche Lloyd	299 ^{1/4}	293	292	- 7 ^{1/4}
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg“	431	431	431	
" " „Nederland“ ..	285 ^{1/2}	278 ^{3/4}	277	- 8 ^{1/2}
" " „Noordzee“ ..	299	293 ^{1/4}	296	- 3
" " „Oostzee“	455	455	455	

Opgewekter was de houding op de *tabaksmarkt*. Voortdurend komen berichten binnen omtrent verkoopen van restanten van oogst 1916 en van groote gedeelten van oogst 1917, waarbij dan meestal het risico der afscheep voor rekening der koopers blijft. Hieruit komt sterk de behoefte aan tabak naar voren en de verwachtingen omtrent de komende jaarverslagen zijn dan ook hoog gespannen. Te meer, omdat de meeste ondernemingen reeds in het vorig jaar zijn overgegaan tot aanmerkelijke reserveeringen, die thans hoogstwaarschijnlijk ten goede aan aandeelhouders zullen kunnen komen.

De markt voor *handelsondernemingen* werd gunstig beïnvloed door de animo, welke voor de nieuwe emissie van aandelen v. d. Linde Teves & R. S. Stokvis bestond. Heden was de laatste dag van verhandeling der claims, waarbij zij zich vrijwel op den hoogsten koers konden handhaven.

De afdeeling voor *suikerwaarden* daarentegen bleef ongeanimeerd en zonder groote omzetten. Een enkele maal viel een meer ruime handel te constateeren voor aandelen Cul-

tuur-Maatschappij der Vorstenlanden, doch de koersvariaties bleven toch biunen zeer enge grenzen beperkt.

De *petroleummarkt* was vast voor aandelen Steaua Romana, in aansluiting aan de hier reeds gereveerde Berlijnsche tendens. Ook in aandelen met z.g. „nieuw zegel“ vonden ruime omzetten plaats, waarbij het fonds tijdelijk aanmerkelijk kon monteeren. Heden viel echter een terugslag op te merken. De, niet-officieel genoteerde, aandelen Astra Romana ontmoetten ook goede belangstelling; naar verluidt werden deze voor buitenlandsche rekening opgenomen. Voorbijgaand was eenig aanbod op te merken, vermoedelijk voor Engelsche en Amerikaansche rekening, in aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij, waardoor de koers werd gedrukt; spoedig echter trad een volledig herstel in. Aandeelen Orion bewogen zich op vrijwel gelijkblijvend niveau, evenals aandelen Geconsolideerde Hollandsche Petroleum.

De *rubbermarkt* bleef weder verlaten zonder fluctuaties van beteekenis.

Te vermelden valt nog, dat in aandelen Kimberley eenige handel viel op te merken in verband met het, inmiddels niet bevestigde gerucht, dat op de machines der onderneming, die vrijwel nog het eenige waardevolle actief der mij, uitmaken, een mooi bod was gedaan. Ook in aandelen Atlanta was juist heden nogal interesse naar aanleiding van geruchten, dat de mij, tot liquidatie zou hebben besloten. Later echter werden deze geruchten pertinent tegengesproken.

	12 Febr.	15 Febr.	18 Febr.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	198 ^{1/2}	198 ^{3/4}	198 ^{3/4}	+ 1/4
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	192 ^{1/2}	194 ^{3/8}	192 ^{1/2}	+ 3/8
Rotterd. Bankvereniging ..	148 ^{1/2}	148 ^{3/4}	148 ^{7/8}	+ 5/8
Amst. Superfosfaatfabriek..	167	168	172	+ 5
Van Berkel's Patent	180	179	179	- 1
Insulinde Oliefabriek	238	239 ^{3/4}	251 ^{3/4}	+ 13 ^{3/4}
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	106 ^{7/16}	106 ^{7/16}	106 ^{7/16}	
Ned. Scheepsbouw-Mij.	173 ^{3/8}	176 ^{3/4}	175	+ 1 ^{1/8}
Philips' Gloeilampenfabriek.	375	376	375 ^{1/2}	+ 1/2
R. S. Stokvis & Zonen	644	645	644	
Vereenigde Blikfabrieken ..	146 ^{1/2}	145	143 ^{1/2}	- 3
Compania Mercantil Argent.	222 ^{1/2}	223	222 ^{7/8}	+ 3/8
Cultuur-Mij. d. Vorstenland..	223	216 ^{3/8}	217 ^{1/2}	- 5 ^{1/2}
Handelsver. Amsterdam	445	446 ^{1/2}	445	
Holl. Transatl. Handelsver.	178 ^{3/4}	177	177	- 1 ^{3/4}
Linde Teves & Stokvis	221	222 ^{1/2}	225 ^{1/2}	+ 4 ^{1/2}
Van Nierop & Co's Handel-Mij.	211 ^{1/4}	209 ^{1/2}	210	- 1 ^{1/4}
Tels & Co's Handel-Mij. ..	176 ^{3/4}	174 ^{3/4}	175	- 1 ^{3/4}
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	230 ^{7/8}	232 ^{3/4}	229	- 1 ^{7/8}
Kon. Petroleum-Mij.	538	547	536 ^{1/2}	- 1 ^{1/2}
Orion Petroleum-Mij.	105 ^{1/4}	102 ^{1/4}	101 ^{1/4}	- 4
Steaua Romana Petr.-Mij. .	228 ^{3/4}	243	239	+ 10 ^{1/4}
Amsterdam-Rubber-Mij. ..	238	235	233	- 5
Nederl. Rubber-Mij.	134 ^{1/2}	132	131 ^{1/4}	- 3 ^{1/4}
Oost-Java-Rubber-Mij.	279 ^{3/4}	279 ^{3/4}	273	- 6 ^{3/4}
Deli-Maatschappij	535 ^{1/2}	536 ^{1/2}	541	+ 5 ^{1/2}
Medan-Tabak-Maatschappij..	237 ^{3/8}	233	235 ^{1/2}	- 1 ^{7/8}
Senembah-Maatschappij	625 ^{1/2}	620	619	- 6 ^{1/2}

De *Amerikaansche markt* trok wat meer belangstelling nu de koersen uit New York weder regelmatig binnenkomen. Toch concentreerde zich de handel slechts op Steels en Marinewaarden, die beide van een vaste tendens blij gaven.

	12 Febr.	15 Febr.	18 Febr.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry ..	73	73 ^{11/16}	74	+ 1
Anacoda Copper	141 ^{1/4}	141 ^{3/8}	142 ^{1/4}	+ 1
Un. States Steel Corp.	96	96 ^{1/4}	97	+ 1
Atchison Topeka	90 ^{7/8}	89 ^{1/16}	90 ^{3/16}	- 1 ^{1/16}
Southern Pacific	87 ^{3/8}	87	87 ^{1/2}	+ 1/8
Union Pacific	126 ^{3/4}	127 ^{1/2}	128 ^{1/2}	+ 1 ^{3/4}
Int. Merc. Marineafgest.	32	32 ^{3/8}	33	+ 1
" " " " prefs.	108 ^{3/8}	108 ^{13/16}	111	+ 2 ^{3/8}

De *geldmarkt* was voorbijgaand zeer vast, zoodat prolongatie 5 pCt. noteerde. Heden liep deze koers weder tot 4 pCt. terug.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

18 Februari 1918.

In West-Europa blijft het weder gunstig voor het te velde staande graan. In oogstberichten uit Engeland, Frankrijk en Italië is telkens sprake van de verwachting, dat de opbrengst der tarwe belangrijker groter zal zijn dan in het vorige jaar. Ook heeft in Frankrijk en Engeland de winter niet verhinderd, dat voldoende voortgang is gemaakt met de bewerking der voor zomertarwe bestemde

gronden. De uitzaai van zomertarwe en de zoo groot mogelijke uitbreiding der met deze graansoort bezaaide oppervlakte is voortdurend het onderwerp van bespiegelingen over de graanvoorziening van Europa. Dit geldt zoowel voor de West-Europese landen als voor Noord-Amerika. In de Vereenigde Staten, waar de vermeerdering der met wintertarwe bezaaide oppervlakte lang niet aan de verwachting heeft beantwoord en bovendien de stand van het gewas geen zeer groote opbrengst doet verwachten, is nu aller hoop op de zomertarwe gericht. De regering doet haar best, een zeer grooten uitzaai van zomertarwe te bereiken, doch ondervindt bezwaren bij het verkrijgen van voldoende zaaitarwe. Reeds is een speciaal credietstelsel ontworpen om den landbouwers op voordeelige voorwaarden zooveel zaaitarwe te verschaffen, dat veel meer dan in vorige jaren kan worden uitgezaaid. In Canada worden in dezelfde richting krachtige pogingen aangewend en reeds wordt melding gemaakt van districten, waar 50 pCt. en 60 pCt. meer land zoude zijn omgeploegd dan in vorige jaren. Canada maakt een veel beter figuur dan de Vereenigde Staten bij den aanvoer van tarwe naar de marktplaatsen. In de Vereenigde Staten was in de geheele maand Januari die aanvoer nog steeds zeer onvoldoende. Als reden wordt nog steeds voornamelijk de ontreding in het spoorwegverkeer opgegeven, nog verergerd door telkens wederkerende hevige sneeuwstormen. Ook schijnt echter onwil bij de landbouwers oorzaak te zijn, dat de aanvoeren zoo weinig in overeenstemming zijn met de geoogte hoeveelheid tarwe. Intusschen wordt het steeds meer ernst met de Amerikaansche bezuinigingen. Er is sprake van, inplaats van het verzoek, door den President en den voedselregelaar gericht tot de bevolking om zich op Maandag en Woensdag te onthouden van het gebruik van tarweproducten, des Dinsdags geen vleesch en des Zaterdagds geen varkensvleesch te gebruiken en bovendien iederen dag een maaltijd „wheatless” en een anderen „meatless” te doen zijn, deze bezuiniging op de levensmiddelen ten behoeve der Europeesche geallieerden verplichtend te stellen. Verder wordt sedert einde Januari nog slechts „Victory-bread” gebruikt, gebakken van „War flour”, hetwelk aanvankelijk slechts voor 5 pCt. bestond uit andere grondstoffen dan tarwe, doch met de bedoeling, dat dit percentage allengs zoude worden verhoogd om vanaf 24 Februari 20 pCt. te bedragen. Al deze maatregelen hebben ten doel, genoeg tarwe uit te sparen, om de geallieerden te voorzien, waarvan nu eindelijk ook Frankrijk ernst schijnt te hebben gemaakt met invoering van broodkaarten. Het dagelijksch rantsoen is vastgesteld op 300 gram, ongeveer de helft van het gebruik vóór den oorlog.

De Britsché regeering is er nog steeds niet in geslaagd om voldoende maatregelen te nemen voor de verscheping der Australische tarwe. Door te lang bewaren op minder daarvoor geschikte wijze heeft de tarwe sterk geleden door muizen, klander en vocht en het resultaat is, dat de landbouwers voor hunne tarwe van den oogst 1916/1917 een veel lageren prijs ontvangen dan vóór den vorigen. Ontvredenheid en bedreiging met vermindering van den tarweverbouw is reeds het gevolg geweest, doch verbetering in de afscheepmogelijkheid is niet gevolgd.

De maïs-aanvoeren aan de Amerikaansche markten zijn gedurende Januari allengs iets toegenomen als gevolg van de voorkeur, die bij het spoorwegvervoer aan deze graansoort wordt geschonken. Op deze wijze tracht de regeering nog gedurende de wintermaanden zooveel mogelijk van de enorme hoeveelheden vochtige maïs te redden, die, zodra zachter weder intreedt, gemakkelijk bederft. De slechte kwaliteit der maïs van den laatsten oogst heeft gebrek aan voldoende goede maïs voor den uitzaai tengevolge en het schijnt groote moeite te zullen kosten, de daarvoor benodigde hoeveelheden te verkrijgen. Ofschoon nog dagelijks te Chicago maïsnoteringen worden gepubliceerd, bezitten deze ter beoordeeling van de maïspositie nog slechts zeer geringe waarde. Niets slechts verhindert de maximumprijs van 128 c. stijging boven den tegenwoordigen prijs, die zich reeds sedert geruimen tijd eene fractie beneden 128 c. per bushel beweegt, doch ook op andere punten heeft de maïsmarkt hare vrijheid verloren. In het einde van December is voorgeschreven, dat de premie van den December boven den Mei-termijn niet mocht stijgen boven 5 c. per bushel en in het laatste deel van Januari is de handel in Januari-maïs eenvoudig gestaakt met vaststelling van den afrekenprijs op 128 c. per bushel. De kwaliteit der maïsaanvoeren te Chicago schijnt iets te verbeteren.

In Argentinië heeft regen de vrees voor schade door droogte weder doen verdwijnen. De prijs blijft ook daar echter vrijwel onveranderd. De aanvoeren van den ouden oogst nemen af, misschien echter niet als gevolg van vermindering der binnenlandsche voorraden, doch tengevolge van de hoop der houders, dat aankoop van de geallieerden op de wijze van den bekenden aankoop van 2½ miljoen ton tarwe, haver en lijnzaad den prijs zal doen stijgen. Een veelbelovend voorbeeld biedt daarbij de prijsbeweging van lijnzaad. De prijzen van lijnzaad in Argentinië zijn in de afgelopen week ook verder gestegen en in het einde der vorige week noteerde Buenos Aires weder \$ 22,95 voor Maart, een prijs, die behalve in oogenblikken van schaarschte voor kleine loco partijen, sedert den nazomer

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Mei	Maïs Mei	*Haver Mei	Tarwe Maart	Maïs Maart	Lijnzaad Maart
16 Feb. '18	220 ²⁾	126 ¼	83 ½	13,20	7,30	22,75
9 Feb. '18	220 ²⁾	125 ½	79 ¾	13,00	7,30	20,00
16 Feb. '17	173 ¾	101	56 ¾	13,85	9,45	22,25 ⁴⁾
16 Feb. '16	130 ¼	79 ¾	49 ¼	9,25	5,80 ⁵⁾	12,80 ⁴⁾
16 Feb. '15	162 ¾	79 ¼	60 ¾	12,35 ⁴⁾	5,75 ⁴⁾	9,80 ⁴⁾
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 ¾ ¹⁾	36 ½ ¹⁾	9,40 ²⁾	5,38 ²⁾	13,70 ²⁾

¹⁾ per Dec. ²⁾ per Sept. ³⁾ offic. vastgestelde locoprijs
⁴⁾ per Febr. ⁵⁾ per Mei

De noteeringen van Buenos Ayres zijn van 16 en 8 Febr. 1918, 16 Febr. 1917, 16 Febr. 1916 en 16 Febr. 1915.

Loco-prijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	18 Febr. 1918	11 Febr. 1918	18 Febr. 1917
Tarwe	576,— ¹⁾	576,— ¹⁾	509,— ¹⁾
Rogge (No. 2 Western) ..	nom.	nom.	nom.
Maïs (La Plata)	400,— ¹⁾	400,— ¹⁾	345,— ¹⁾
Gerst (46 lb. feeding)....	400,— ¹⁾	400,— ¹⁾	345,— ¹⁾
Haver (38 lb. white clipped)	20,— ¹⁾	20,— ¹⁾	19,— ¹⁾
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad) ..	300,— ¹⁾	300,— ¹⁾	200,— ¹⁾
Lijnzaad (La Plata).....	nom.	nom.	740,—

¹⁾ Regeeringsprijs.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	10—16 Febr. 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeenk. tijdvak 1917	10—16 Febr. 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeenk. tijdvak 1917	1918	1917
Tarwe.....	—	—	68.717	—	—	—	—	68.717
Rogge	—	—	4.465	—	—	—	—	4.465
Boekweit	—	—	654	—	—	—	—	654
Maïs	—	—	46.306	—	—	37.169	—	83.475
Gerst	—	—	2.608	—	—	5.492	—	8.100
Haver	—	—	—	—	—	6.790	—	6.790
Lijnzaad	—	—	2.842	—	—	7.560	—	10.402
Lijnkoek.....	—	—	8.920	—	—	9.132	—	18.052
Tarwemeel	—	—	3.785	—	—	—	—	3.785

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor België.

Tarwe	2.922	49.849	61.608	—	—	—	49.849	61.608
Maïs	—	—	7.479	—	—	—	—	7.479
Rogge	—	—	—	—	—	—	—	—
Tarwemeel	—	—	—	—	—	—	—	—
Gerst	—	—	144	—	—	—	—	144

niet meer bereikt was. Sedert November, toen Februari-lijnzad geruimen tijd niet meer dan \$ 13 tot \$ 14 bedroeg, is de prijs vrijwel voortdurend gestegen als gevolg van vraag uit Noord-Amerika en van den inkoop der geallieerden. De prijs bevindt zich reeds lang boven het niveau, waarop voor de geallieerden de verplichting tot aankopen vervalt.

Buitenlandsche granen in Nederland.

Nog steeds verluidd' niets over de kans op eene spoedige afsluiting der overeenkomst van ons land met de Entente-rijken omtrent den aanvoer van levensbehoefden.

SUIKER.

Over onze Bietsuikermarkt valt niets te berichten.

In Duitschland heeft de regeering de bepaling uitgevaardigd, dat aan suikerfabrikanten het recht verleend wordt om van die landbouwers, welke in 1916 suikerbieten aan hen geleverd hebben, voor 1918 den aanbouw van eene gelijke uitgestrektheid als in 1916 te verlangen. Aangenomen mag worden, dat deze verordening niet geheel zonder invloed op den toekomstigen uitzaai zal blijken te zijn. Volgens F. O. Licht moet men daaraan ook weer niet te veel waarde hechten, aangezien het den fabrieken vaak aan middelen ontbreekt om dit recht in de praktijk kracht bij te zetten. Zoolang de regeering echter niet er toe overgaat om de prijzen voor suikerbieten te verhoogen of die voor andere landbouwproducten te verlagen, moet rekening gehouden worden met eenen verminderden aanplant van beetwortels.

Alhoewel de telegrafische gemeenschap met Java officieel reeds ruime eene week geleden hersteld werd, zijn hier nog geen nieuwe telegrafische berichten betreffende de suikermarkt ontvangen, hetgeen waarschijnlijk te wijten is aan overbelasting der kabels in den eersten tijd.

Uit Willett & Gray's Amerikaansche statistiek blijkt, dat de V. S. in 1917 3.954.187 tons geconsumeerd hebben tegen 3.658.607. tons in 1916, hetgeen dus eene vermeerdering van ongeveer 300.000 tons of pl.m. 8 pCt. beteekent. De hooge prijzen en inkrimping van het verbruik tegen het einde van het jaar in aanmerking nemende, is dit zeer merkwaardig. De raming van den bietsuikeroogst der V. S. werd van 875.000 tot 750.000 tons gereduceerd.

Hier volgt eene specificatie van de Cuba-afschepingen en verdeling der laatste twee oogsten:

	1917	1916	Toename	Afname
	Tons	Tons	Tons	Tons
Drie Atl. havens ..	1.539.781	1.868.773	—	328.992
New-Orleans	364.457	258.305	-106.152	—
Savannah, Galveston	51.202	40.213	10.989	—
Canada	3.515	—	3.515	—
Mexico	6.211	143	6.068	—
Zuid-Amerika	—	4.057	—	4.057
Europa	930.982	730.993	199.989	—
Afscheep Totaal ..	2.896.148	2.902.484	—	6.336
Plaats. consumptie ..	107.920	84.176	23.744	—
Verbrand	10.000	—	10.000	—
Oogst Totaal	3.014.068	2.986.660	27.408	—

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1918	1917	1916
Ontv. der week tot 26 Jan.	112.111	108.034	145.347 tons
Totaal sedert 1 Dec. 1917	383.308	328.592	497.202 "
Werkende fabrieken ...	186	167	169 "
Exp. d. week tot 29 Dec. '17	12.740	2.823	26.905 tons
Totaal sedert 1 Dec. 1917	16.526	2.823	42.012 "
Totale voorraad 31 Dec. '17	44.980	32.141	42.000 "

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Februari	Londen			New York 96% Centrifugals.
		Tates Cubes No. 1	White Javas fob.	Americ. Granu- lated fob.	
16 Febr. 1918 ..	f —	53/9	—	—	—
8 " 1918 ..	—	53/9	—	—	—
16 Febr. 1917 ..	" 23 ¹ / ₁₆	47 ¹ / ₁₆	—	—	5,05 à 5,40
16 Febr. 1916 ..	" 28 ⁷ / ₁₆	40/6	19/6	24/-	4,89
21 Juli 1914 ..	" 11 ¹⁸ / ₃₂	18/-	—	—	3,26

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons,
Manchester, dd. 17 Januari 1918.

De fluctuaties van Amerikaansche katoen zijn weer minder hevig dan eenige weken geleden en de toestand blijft vrij stabiel; men schat, dat de oogst ongeveer 12½ miljoen balen

zal bedragen en dat de consumptie daaronder zal blijven, zoodat men weer meer aandacht aan den nieuwen oogst zal kunnen schenken. De Amerikaansche markten staan onder den invloed van de kans op maximum-prijzen en de moeilijkheden in de kolenvoorziening, terwijl onze markten rekening moeten houden met de kleine voorraden in Liverpool en de slechte kansen op voldoende aanvoer. De omzetten zijn van weinig beteekenis, daar het speculatieve element zeer verminderd is. Egyptische katoen is weer lager, de voorraden in Alexandrië zijn zoo groot, dat er gebrek aan pakhuysruimte is, terwijl ook daar de scheepvaartmoeilijkheden nog steeds zeer ernstig blijven.

Amerikaansche garens zijn wel vast, doch de vraag is wel wat verminderd. Fabrikanten zijn beter voorzien, zoowel van ketting- als van inslaggarens en dringen minder sterk op levering aan, maar toch zijn de spinnerijen nog goed bezet en niet tot prijsconcessies bereid. Deze week was er nog al vraag van de Regeering, hoofdzakelijk in de grovere nummers, waarvoor weer meer katoen noodig is; overigens zijn de prijzen zoo hoog, dat men slechts voor directe behoefte koopt en de speculatieve vraag geheel heeft opgehouden. Egyptische garens zijn niet lager, niettegenstaande de goedkoopere katoen. Spinners zijn voor geruimen tijd bezet en vragen thans zeer late levering. De December-voorraad van garens geven een vermindering aan in de uitgevoerde hoeveelheden, hoewel de totale waarde hooger is.

De doekmarkt blijft zeer vast, doch kalm en de meeste koopers geven er de voorkeur aan de markt nog eens af te wachten. De berichten uit Indië en China anmeeren exporteurs ook niet om tot de tegenwoordige kostprijzen bij te kopen, tenzij het voorradige of spoedig te leveren goederen betreft, zoodat stocks dan ook grif aftrek vinden. De binnenlandsche vraag blijft goed en de Regeering is bovendien weer voor zware goederen aan de markt.

Noteeringen voor Loco-Katoen.

(Middling Uplands).

	15 Febr. '18	8 Febr. '18	1 Febr. '18	15 Febr. '17	15 Febr. '16
New York voor Middling..	31,35 c	31,70 c	31,20 c	15,85 c	11,95 c
New Orleans voor Middling	30,38 c	30,63 c	30,50 c	17,19 c	11,56 c
Liverpool voor Good Middling	22,53 d	23,72 d ¹	23,68 d	10,86 d ²	8,05 d ³

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '17 tot 1 Febr. '18	Overeenkomstige perioden	
		1916-'17	1915-'16
Ontvangsten Gulf-Havens..	2416	3549	3025
" Atlant. Havens	1767	2001	1981
Uitvoer naar Gr. Britannië	1484	1871	1347
" " 't Vasteland.	967	1488	1345
" " Japan etc...	—	384	218

Voorraden in duizendtallen	1 Febr. '18	1 Febr. '17	1 Febr. '16
Amerik. havens.....	1398	1390	1727
Binnenland.....	1218	1167	1221
New York	138	152	335
New Orleans	416	448	443
Liverpool	487 ³	883 ³	830 ³

¹) 5 Febr. ²) Middling. ³) 16 Febr.

WOL.

Dank zij het herstel der telegrafische verbindingen met de overzeesche landen, zijn de eerste rechtstreeksche berichten van de La Plata-markt zoo juist ontvangen. De eerste tijding, die ons treft, is wel de heffing van een uitvoerrecht, door de Argentijnsche regeering, hetwelk voor Nederland ongeveer 30 cent per K.G. bedraagt. De zaken zijn betrekkelijk kalm tengevolge van gebrek aan scheepsruimte. Op de centrale markt te Buenos-Ayres belooft de voorraad ca. 50.000 balen, welke een goede keuze biedt, vooral in Crossbred. Van deze laatste soort variëeren de prijzen naar kwaliteit tusschen f 6 en f 7,50, terwijl voor Merinos f 10,— a f 11,— per K.G. gewasschen, c.i.f. Nederland betaald wordt.

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.:

De markt voor buitenlandsche huiden toont niet veel verandering. Prijzen stationnair bij gelimiteerden handel.

Afgedaan werden: 300 Tucuman Campos, waarvan nog aan de markt 760 stuks. Verder werden afgedaan ca. 650 droge huiden.

Inlandsche Huiden. Voor koehuiden kalmer; voor de overige artikelen zeer vast. Kalfsvellen: Doordien de Nederlandsche looierij zich meer voor dit artikel gaat interesseeren, blijft de markt prijshoudend.

Rotterdam, 16 Februari 1918.

PETROLEUM.

(Ontleend aan den „Petroleum Review“ van 26 Januari en 2 Februari.)

Londen. De prijzen voor geraffineerde petroleum waren:

Water White 1 s. 7½ d.
Standard White..... 1 s. 6½ d.

Voor smeerolie waren de prijzen:

25 Jan. 1 Febr.

American pale £ 30 tot £ 37 10 s. £ 31 tot £ 37 10 s.
American red £ 32 „ £ 38 £ 33 „ £ 38
American filt. cyl. „ £ 38 „ £ 46 10 s. £ 39 „ £ 46 10 s.
American dark cyl. £ 29 10 s. „ £ 35 10 s. £ 33 „ £ 38

De prijzen voor benzine waren:

No. 2 3 s. 6 d. per gallon.
No. 3 3 s. 5 d. „

In Schotland en Ierland zijn beide merken 1 d. per gallon duurder.

Terpentijn. Nadat de prijzen een weinig gestegen waren, sloot de terpentijnmarkt van 25 Januari met prijzen gelijk aan de voorafgaande week.

Loco 127 s. 3 d.
Februari/April 129 s. 6 d.

De tijding, dat het Gouvernement contrôle zou gaan uitoefenen over het artikel terpentijn, en dat verbruikers een consent behoeven om te kunnen koopen, viel als een bom op de markt van 1 Februari. Dit maakt natuurlijk een einde aan de speculatie. De laatste noteringen waren:

Loco 125 s. 6 d.
Februari/April 127 s. 6 d.

Sindsdien is bekend gemaakt, dat de maximumprijs voor terpentijn op 125 s. is vastgesteld.

De prijzen voor paraffine wisselen, naar gelang der smeltpunten, af van 8½ d. tot 11 d. Sommige soorten zijn niet verkrijgbaar en over het algemeen worden buitensporige prijzen betaald.

Stookolie en vethoudende oliën staan niet officieel genoteerd.

Liverpool, 24/31 Januari 1918.

Petroleum-producten vinden vasten verkoop en Amerikaansch wordt met 1 s. 5 d. tot 1 s. 6 d. per gallon betaald. Er is geen Russische olie aan de markt. Voor den kleinhandel staat benzine 3 s. 3 d. per gallon genoteerd.

Bakoe, 15 Januari 1918.

Er is voortdurend vaste vraag naar ruwe olie tegen de nieuwe prijzen, die door het Gouvernement zijn vastgesteld nl. 96 kopeken voor Bakoe en Grosny.

New York, 31 Januari 1918.

Geraffineerd in kisten .. 15,50 c. per gallon
Standard White in vaten 11,15 „ „ „
Credit Balances 3,50 „ „ „
Pennsylvanian Crude .. \$ 3,75 per vat.

Philadelphia, 31 Januari 1918.

Standard White staat 11,15 c. per gallon.

METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	Ijzer Clef. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
18 Febr. 1918..	nom.	110.-/-	317.-/-	30.10/-	52.-/-
15 „ 1918..	nom.	110.-/-	323.-/-	30.10/-	52.-/-
16 Febr. 1917..	nom.	140.-/-	198.-/-	30.10/-	56.15/-
18 Febr. 1916..	95/9	108.-/-	180.-/-	32.-/-	103.-/-
20 Juli 1914..	51.4/-	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

RIJNVAART.

Week van 11 tot 18 Februari 1918.

Niettegenstaande storm en regen in de voorlaatste week, is het water in den Rijn niet gewassen, is intengendeel steeds vallend gebleven.

De scheepsvrachten van de Ruhrhavens naar den Bovenrijn bleven, zooals de vorige week, op Mk. 3.25, terwijl het sleeploon Mk. 3.40 per ton bedroeg.

Van Rotterdam naar de Ruhrhavens was weinig te sleepen en bedroeg het sleeploon 50 cents tarief + 60/70 cents per last.

SCHEEPVAART.

16 Februari 1918. Het aanbod van scheepsruimte was in den laatsten tijd uitermate gering. Van de Vereenigde Staten waren veel schepen noodig voor vervoer van troepen en oorlogstuigen, aangezien de gevaarlijke zône door de Neutralen zooveel mogelijk vermeden werd, moesten hoe langer hoe meer schepen van de geallieerden voor de transatlantische vaart in dienst gesteld worden. Zodoende ontstond in Engeland een nijpend gebrek aan ruimte.

Een der eerste gevolgen hiervan was, dat de Britsche regeering zich genoopt zag zeilschepen en booten beneden 500 br. reg. ton, welke tot dusver niet opgevoerd werden, onder de verschillende beperkende maatregelen voor bevrachting en verschepping te brengen. De nieuwe bepaling is op 1 Februari ingegaan, en geldt zoowel voor reizen naar het buitenland als voor de kustvaart. Voor de kustvaart werden maximumvrachten vastgesteld; voor de vaart op de Fransche Westkusthavens zullen eerlang eveneens vaste vrachttijfers bepaald worden. In de maximum timechartervrachten voor dergelijke schepen (blz. 126) kwam geen verandering.

De z.g. blue-book rates, welke vrij algemeen als onvolgende beschouwd worden om de tegenwoordig hooge bedrijfskosten te dekken, zullen herzien worden.

Van het Verre Oosten wordt ruimte gezocht naar Marseille, Cette en Genua, waarvoor vrachten van 900/- tot 940/- per ton d.w. in uitzicht gesteld worden.

De berichten uit de Vereenigde Staten over tekort aan kolen en rollend materiaal, voornamelijk als gevolg van slecht weer, houden aan. In de Hampton Roadhavens is een chronisch tekort aan bunkercolen, waardoor schepen, die daar aanloopen, lang opgehouden worden, vooral onzijdige, omdat Admiraliteitsleveringen voorgaan en dan eigen en geallieerde schepen. Timechartervrachten voor de vaart op de Antillen en in de Noord- en Zuid-Amerikaansche wateren bleven onveranderd op 35/- à 40/- per ton d.w. per maand. Voor de Relief werd voor timecharter geboden 46/6 tot 4000 ton, 43/6 van 4000 tot 6000 ton, 41/6 boven 6000 ton, met molestverzekering voor bevrachters rekening.

Naar verluidt zal Uruguay de te Montevideo liggende Duitsche booten, metende ca. 43.000 br. reg. ton, in gebruik nemen. Aan de Vereenigde Staten zou een gedeelte van de ruimte afgestaan worden.

Vrachten van en naar Spanje bleven buitensporig hoog. De Spaansche vloot is niet voldoende voor de behoefte, en onder de nog beschikbare schepen houden de duikbooten in den laatsten tijd danig huis. De regeering stelde maximumvrachten voor fruit naar Engeland vast; deze bedragen thans voor sinaasappelen en uien onderscheidenlijk 30/- en 22/6 per kist. Voor den oorlog wisselden die vrachten af van 4 tot 10 pence per kist. Kolen werden tot 410/- per ton afgesloten van Cardiff naar Huelva.

Van de Tyne naar Zweden was de markt minder vast dan in den laatsten tijd het geval was, hetgeen voornamelijk toegeschreven moet worden aan het feit, dat slechts weinig uitvoervergunningen afgegeven werden, waardoor meer scheepsruimte beschikbaar kwam dan beladen kon worden. Naar Gothenburg daalde de vracht van Kr. 180 tot 150/165 per ton. Naar Denemarken werden de vrachten eveneens verlaagd; deze echter voornamelijk tengevolge van vermindering der molestpremie voor de kolenvaart.

In de scheepvaart op Nederland kwam nog geen verandering. Vergunning tot uitvaren naar Skandinavië werd, behalve aan eenige kleine vaartuigen, niet gegeven. Een regeling voor aanvoer van kolen en pek van Engeland wordt binnenkort verwacht. De in Amerika liggende Nederlandsche schepen worden geleidelijk op timecharter afgesloten.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
11/16 Febr. 1918	—	—	—	50/-	—	200/-
4/9 „ 1918	—	—	—	50/-	—	200/-
12/17 Febr. 1917	—	—	—	27/8	—	130/-
14/19 Febr. 1916	—	—	f 12,50	16/-	f 85,-	143/9
Juli 1914	11 d.	7/8	1/11¼	1/11¼	12/-	12/-

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per Unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

HOUT.				
Data	Cronstadt		Golf van Mexico	
	Holland (gezaagd)	Oostk. Engeland (mijn- stutten)	Holland (pitch- pine)	Engeland (pitch- pine)
11/16 Febr. 1918.....	—	—	—	—
4/9 „ 1918.....	—	—	—	—
12/17 Febr. 1917.....	—	—	—	—
14/19 Febr. 1916.....	—	—	—	495/-
Juli 1914.....	f 12,—	24/8	75/-	77/8

ERTS.				
Data	Bilbao Middles- bro'	Cartha- gena Middles- bro'	Grieken- land Middles- bro'	Pott Middles- bro'
	11/16 Febr. 1918.....	—	—	—
4/9 „ 1918.....	—	—	—	—
12/17 Febr. 1917.....	32/10	75/-	—	—
14/19 Febr. 1916.....	23/6	20/6	—	—
Juli 1914.....	4/3	5/4 1/2	5/9	8/6

Hout gezaagd en pitchpine per St. Pet. Standard van 165 kub. vt., mijn-
stutten per vadem van 216 kub. vt.

KOLEN.						
Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bor- deaux	Genoa	Port Said	La Plata Rioier	Rotter- dam	Cron- stadt
11/16 Febr. 1918	69/-	101/3	—	120/-	—	—
4/9 „ 1918	69/-	101/3	—	120/-	f 45,—	—
12/17 Febr. 1917	51/-	101/3	100/-	97/6	—	—
14/19 Febr. 1916	fr 46,—	64/-	80/-	44/-	„ 6,—	—
Juli 1914	„ 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	5/-

DIVERSEN.				
Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladoo- stock West Europa	Chili West Europa (salpeter)
	11/16 Febr. 1918.....	275/-	500/-	—
4/9 „ 1918.....	275/-	500/-	—	185/-
12/17 Febr. 1917.....	200/-	285/-	—	155/-
14/19 Febr. 1916.....	135/-	180/-	—	127/6
Juli 1914.....	14/6	16/3	25/-	22/3

Overige noteringen per ton van 1015 K.G.

ADVERTENTIËN

J. & J. M. VOORHOEVE

Makelaars in Assurantiën

Anno 1838

ROTTERDAM

NEDERLANDSCHE GRONDBRIEFBANK

HEERENGRACHT 495, AMSTERDAM

5 pCt. Obligatiën (Grondbrieven) tegen Beurskoers
Gecertificeerd door de Centrale Trust-Compagnie

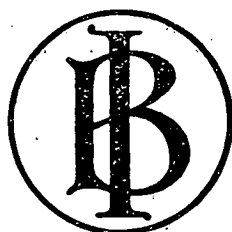
Verkrijgbaar in stukken van f 2500,—, f 1000,—, f 500,— en f 100,—
op elk goed effectenkantoor

GEBROEDERS CHABOT ROTTERDAM

KASSIERS en MAKELAARS in ASSURANTIËN

Deposito's. — Rekening-Courant. — Franco Chèque-Rekening.
Aan- en Verkoop van Wissels op het Buitenland. — Aan- en Ver-
koop van Fondsen. — Bewaarneming en Administratie van Effecten.

Oorlogs-, Transport-, Casco-, Brand-, Diefstal- e.a. verzekeringen
van elken aard.

„Internationale Bank”

voor Zakelijken Waarborg
TE GRONINGEN

Geeft 5% PANDBRIEVEN uit in stukken van
f 1000 en f 500 tegen den koers van 97%

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD

AMSTERDAM

Geregelde
Passagiers- en Vrachtdienst
met nieuwe, moderne
post-stoomschepen

TUSSCHEN

AMSTERDAM

EN

ZUID-AMERIKA

VIA

NEW YORK

GEO. H. McFADDEN & BRO. COTTON MERCHANTS

PHILADELPHIA—NEW YORK

Vertegenwoordiger voor Nederland: D. BREEKLAND, Oldenzaal—Enschede.

Een polis der

NILLMIJ

van 1859

's-Gravenhage, Veenestraat 1

geeft volledige
zekerheid en rust.

ONTVANG- EN BETAALKAS

NIEUWE DOELENSTRAAT 20—22 AMSTERDAM

KAPITAAL EN RESERVEN f 5.500.000,—

DEPOSITO'S VOOR 1 JAAR FIXE à 4 pCT.

GELDEN OP DEZEN TERMIJN GESTORT ZIJN NA AFLOOP VAN HET
JAAR ZONDER OPZEGGING BESCHIKBAAR.

NIET OPGEVORDERD ZIJNDE, WORDT DE POST STILZWIJGEND VOOR
GELIJKEN TERMIJN VERLENGD.

DE RENTE KAN NAAR VERKIEZING PER KWARTAAL, PER HALF JAAR
OF PER JAAR ONTVANGEN WORDEN.

DE SPAARNE-BANK HAARLEM

Gestort Kapitaal en Reserves f 1.184.000,—

REKENING-COURANT, CREDIETEN, INCASSEERINGEN, ASSURANTIËN,
WISSELS, EFFECTEN, COUPONS, PROLONGATIËN, DEPOSITO'S, ENZ.

HELDRING & PIERSON

BANKIERS

's-Gravenhage, Korte Vijverberg, hoek Doelenstraat.

KLUISINRICHTING.

Bewaarplaats voor Koffers met waardevollen inhoud en
EIGEN BRANDKASTEN.

Verzekering tegen alle gevaren aan bewaargeving verbonden.

VEREENIGDE CHEMISCHE FABRIEKEN

Telefoon: 2053, 2072 en 2073

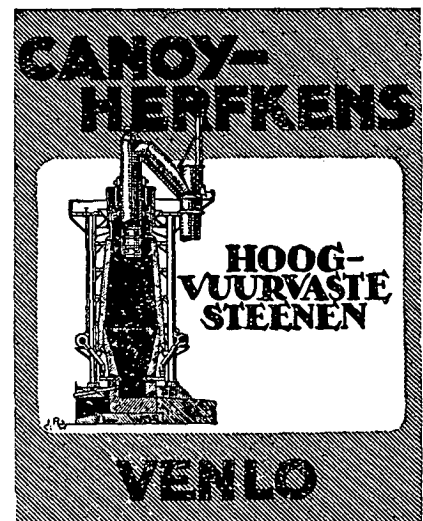
Hoofdkantoor: Haringvliet No. 100

Telegram-Adres: „RODUMA”

ROTTERDAM

KUNSTMESTSTOFFEN

Fabrieken te: KRALINGSCHEVEER, ZWIJNDRECHT en GRONINGEN

FRANSCH-HOLLANDSCHE
OLIEFABRIEKEN

„CALVÉ-DELFT”

TE DELFT

ARTIKELLEN:

Delftsche Slaolie

Arachide-olie

Sesam-olie

Soya-olie

Bakkers-olie

Plantenvet Delfia

Cocos-olie N. O. F.

Grondnotenkoeken en -meel

Sesamkoeken en -meel

Cocosmeel

De Tweede North western and Pacific Hypotheekbank

TE AMSTERDAM

OPGERICHT 1910

Kapitaal volgestort	f 1.500.000,—
Reserve, afzonderlijk belegd.....	„ 256.000,—
Uitstaande Hypotheken op 30 November 1917	„ 7.444.521,17
Uitstaande Pandbrieven op 31 December 1917	„ 7.000.000,—

De Bank geeft uit:

5 pCts. Pandbrieven à 99 %

Verkrijgbaar bij de firma's:

VAN LOON & Co. te Amsterdam.

KRAEMER VAN DER KOOY & Co. te Rotterdam.

E. C. ENGELBERTS & Co. te Arnhem.

DE FRIESCHE BANK te Leeuwarden en Bijkantoren.

Accountantskantoor

James Polak

(Lid Ned. Acc. Verg.)

POSTHOORNSTEEG 7B

ROTTERDAM.

Economisch-Statistische
Berichten.

Te Koop gevraagd:

één exemplaar van Nrs. 7, 11,
16 en 49 van jaargang 1916.

Brieven onder No. A 191 Bureau van
dit Blad, Wijnhaven 111-113, Rotterdam.

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM

BATAVIA

's-GRAVENHAGE

AMPENAN, BANDOENG, - CHERIBON, HONGKONG, INDRAMAJOE,
MEDAN, PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SINGAPORE,
SOERABAYA, TEGAL, TJILATJAP, WELTEVREDEN.

Kapitaal f 30.000.000,—

Reserven f 14.800.000,—

MAATSCHAPPIJ

voor

Scheeps- en Werktuigbouw

„FIJENOORD”

ROTTERDAM

Kruisers — Torpedobooten
Onderzeebooten

Mailstoomschepen
Vrachtstoomschepen
Baggermateriaal

Machine-installaties
tot 65000 P.K.

Scheeps-Zoelly-Turbines

Machines en apparaten voor
Suikerfabrieken, enz.

The Ph. van Ommeren Corporation of New York

42 BROADWAY

NEW YORK

belast zich met expeditie en verschepping van goederen van

Amerika naar Holland, Ned. Oost- en West-Indië

enz. enz. en desgewenscht ook met opdrachten van anderen aard

Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door

PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

DIRKZWAGER'S SCHEEPSAGENTUUR

MAASSLUIS EN HOEK VAN HOLLAND

Belasten zich met het rapporteeren van schepen en het
behandelen van scheepszaken op den Nieuwen Waterweg

NIEUWE BERGING-MAATSCHAPPIJ

MAASSLUIS

Contracteeren voor het bergen van gezonken schepen en
ladingen, op de rivieren en buitengaats; belasten zich met
het instellen van duikeronderzoek, enz. enz.

VAN DEN BERGHS, LIMITED

Margarine-Fabrikanten, Rotterdam

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

Wilton's Machinefabriek en Scheepswerf

ROTTERDAM

Scheepsbouw en Machinefabriek

Speciale inrichting voor reparatiën van elken omvang

Drie droogdokken met lichtvermogen tot 14000 ton

Dwarshelling

Drijvende kranen met lichtvermogen tot 120 ton

Telefoon: 7303 en 7304

Telegramadres: „WILTON” Rotterdam

WERKSPoor, AMSTERDAM

Land- en Scheeps-Machines - Dieselmotoren
Installatiën voor Suikerfabrieken - Polderbemalingen
Rollend Spoorwegmateriëel - IJzerconstructiën